GLAS GORENJSKE

LETO VIII. — ŠT. 37 KRANJ, 10. SEPTEMBRA 1955

Nov prispevek h krepitvi miru

Grški kraljevski par s predsednikom republike Titom ob njegovem obisku v Atenah

V ponedeljek, 5. septembra sta prišla na povabilo predsednika republike Josipa Broza - Tita na uradni obisk v Jugoslavijo Njegovo Veličanstvo grški kralj Pavle in kraljica Friderika. Visoka gosta vračata s tem obisk predsedniku republike, ki je obiskal Grčijo lani.

Gorenjsko ljudstvo skupaj z vsemi ljudmi v Jugoslaviji toplo pozdravlja visoka gosta in jima kliče prisrčno dobrodošlico. Preko njiju pozdravlja grško ljudstvo, s katerim vežejo naše ljudi neštete niti pristnega prijateljstva, skovanega v zgodovini, v skupnem boju za svobodo in nacionalni obstanek. S prisrčnimi pozdravi ob sprejemih širom po domovini, naši ljudje dokazujejo, da čutijo do grškega suverena — in preko njega do vsega grškega ljudstva — iste globoke in prijateljske simpatije, kot so jih izražali grški ljudje ob Titovem obisku v Grčiji.

Gorenjci so ponosni, da bodo visoki gostje obiskali tudi Gorenjsko.

Obisk Njegovega Veličanstva grškega kralja in kraljice ni samo nek osebni akt, marveč je manifestacija zbližanja med jugoslovanskimi narodi in grškim narodom ter pomeni nadaljnji korak h krepitvi tega sodelovanja v korist miru na Balkanu in v svetu sploh.

Sodelovanje med Grčijo in Jugoslavijo ni moglo zavreti dejstvo, da sta to državi z različno družbeno ureditvijo. Kljub povojnim težavam sta obe državi, ko je bilo treba z dejanji prispevati svoj delež h krepitvi miru v svetu, šli preko raznih neurejenih vprašanj in začeli koristno medsebojno sodelovanje.

Skupno sodelovanje se je prav zato, ker ni ostalo v okviru neke vojaške zveze, krepilo in širilo. Sodelovanje na političnem, gospodarskem, kulturnem itd. področju, je najtrdnejši temelj meddržavnega sodelovanja. Samo politika medsebojnega spoštovanja in aktivnega sodelovanja, brez zahrbtnih mešetarskih misli in napadalnih teženj, lahko ustvari zaupanje med narodi, to pa je najtrdnejši temelj za trajen mir. To je politika aktivne koeksistence, ki je našla svoj odraz tudi v jugoslovansko-grškem sodelovanju.

To politiko medsebojnega sodelovanja bo nedvomno poglobil tudi visoki obisk. Zato je ta obisk mnogo več kot običajen izraz diplomatske kurtoazije.

Za boliše uveljavljanje mladinskih aktivistov v družbenem življenju

Delo v mladinski organizaciji zahteva od voditeljev, ki delajo z mladino vedno večjega in širšega poznavanja današnje družbene stvarnosti in lokalnih problemov, tako gospodarskih, političnih in kulturnih. Prav to je tudi vodilo okrajni komite LMS, da je v letošnjem poletju organiziral vrsto seminarjev za mladinska vodstva v podjetjih, vajenskih šolah in srednjih šolah ter za izpopolnjevanje kadra v komunah. Seminarji so bili v medicinskem taboru ob Bohinjskem jezeru, udeležilo pa se jih je preko 130 mladinskih aktivistov. Programi seminarjev so bili zelo pestri tako, da so udeleženci poleg predavanj in debat imeli dovolj časa tudi za športno življenje, kopanje in veselje ob tabornih ognjih. Na seminarjih so predavali naši vodilni funkcionarji in to **France Perovšek**, član CK ZKS, **Smilja Gostiša, Pepca Jež, Rudi Bregar, Dušan Bavdek** in drugi. Program je obsegal dva dela: v prvem delu so se udeleženci seznanili s splošno družbeno in gospodarsko problematiko, s komunami, družbenim upravljanjem in vlogo Jugoslavije v mednarodnem socialističnem gibanju. Na vseh seminarjih je bilo govora o delavskem samoupravljanju, družbenem upravljanju v šolstvu itd. ter v zvezi s tem pojasnjena vloga LM v teh organih. Drugi del seminarja je obsegal konkretna mladinska vprašanja, delo vodstev in organizacij s posebnim poudarkom na večjo samostojnost pri reševanju problemov. Praktično je bil izveden sestanek aktiva, sprejem v članstvo LM in slično. Ob koncu pa je bilo govora o bodočem delu med mladimi delavci, vajenci in srednješolci. Mladinski tabor v Bohinju so v tem času večkrat obiskali politični voditelji in nekatere inozemske delegacije, ki so se o delu in ureditvi tabora pohvalno izrazili. Jasno se je pokazalo, da bo treba v bodoče mnogo več delati na tolmačenju posameznih problemov v današnjem razvoju, kajti če jih mlad človek ne pozna jim dostikrat spričo osebnih težav ti problemi zameglijo pogled naprej. Politično delo v LM tako tudi v ostalih organizacijah bi moralo biti mnogo bolj konkretno. Manj praznega govoričenja in več konkretnih, razumljivih tolmačenj je treba. Posebno resno je pri delavski mladini vprašanje vzgoje za njihovo aktivnejše sodelovanje v delavskem upravljanju. Tu bodo odigrali veliko vlogo klubi mladih proizvajalcev, ki se ustanavljajo v vseh večjih podjetjih. O vseh teh vprašanjih in še drugih stvareh so mladi delavci razpravljali na svojem seminarju. Skrbeti bo le treba, da se za reševanje problemov zainteresira vse družbene organizacije, saj to res ni stvar samo ljudske mladine.

Vsi seminarji, ki so trajali po 10 dni, so uspeli. To nam dokazuje delo udeležencev med mladino. Ni nam razumljivo, zakaj nekatera podjetja kot Predilnica Škofja Loka, vsa gradbena podjetja in še nekatera niso dovolila, da bi se tudi njihovi mladinci udeležili seminarja. Tudi v bodoče bo OK LMS organiziral slične seminarje, organizirali pa jih bodo tudi komunski komiteji LMS in želimo s tem doprinesti k splošni politični aktivizaciji mladine.

Marjan Rožič

Zlonamerne govorice

V zvezi z govoricami, ki se širijo ponekod, da so Komunalne banke prenehale z izdajanjem potrošniških posojil interesentom, zaradi „predvidene zamenjave denarja", smo se o tej zadevi informirali pri Komunalni banki v Kranju in dobili sledeči uradni odgovor:

„Komunalna banka v Kranju daje nepretrgoma potrošniška posojila vsem tistim interesentom, ki izpolnjujejo vse predpisane pogoje glede na novo Uredbo o potrošniških kreditih — Uradni list FLRJ št. 36/55".

Iz izjave Komunalne banke se torej vidi, da so vse govorice o neki zamenjavi denarja zlonamerne in imajo za cilj onemogočiti naše napore za stabilizacijo gospodarstva.

UREDNIŠTVO

Začeti bo vsekakor treba

Sedanji položaj in perspektivni plan razvoja trgovine na Gorenjskem - Kaj imamo in kaj bo treba narediti?

Običajno razpravljamo o trgovini takrat, ko ugotavljamo visoke cene posameznim proizvodom, takrat, ko popolnoma upravičeno, grajamo trgovinsko mrežo zaradi špekulativnih tendenc in neupravičenih teženj za zaslužkom. Zadnje čase omenjamo trgovino tudi v zvezi s potrošniškimi sveti. Malokdaj pa se spuščamo v razpravo o tem, v kakšnih pogojih dela naša trgovska mreža, s kakšnimi objektivnimi težavami se vsakodnevno srečujejo delavci v trgovini in kako si v tem položaju pomagajo. Prav zaradi tega je namen tega sestavka, osvetliti predvsem sedanje stanje trgovine na Gorenjskem in nakazati probleme, katere bomo morali rešiti, če bomo hoteli trgovino spraviti z „ozkega" na „normalni" tir poslovanja.

KAKŠNO JE SEDANJE STANJE?

Trgovina na Gorenjskem se razvija morda v specifičnih okoliščinah, saj je še prav posebno trgovina z živili in prehranbenimi kmetijskimi pridelki odvisna skoraj v celoti od ostalih krajev v Sloveniji in celo od drugih republik.

Osnovni problem trgovine s kmetijskimi pridelki in živili na Gorenjskem je pomanjkanje ustreznih skladišč, prostorov za predelavo, hladilnic in transportnih sredstev. Sedanje kapacitete skladišč za kmetijske pridelke znašajo na področju bivšega kranjskega okraja (žal podatkov za področje bivšega radovljiškega okraja nimamo na razpolago) le 15 vagonov. In še ta sedanja skladišča so stara ter že zdavnaj več ne ustrezajo sodob. načinu trgovanja in prav tako ne popolnoma sanitarnim predpisom. Edino trgovsko podjetje „Klasje" razpolaga s skladišči, v katere lahko shrani 500 vagonov žita ter podjetje „Vino" Kranj s svojimi vinskimi kletmi v Kranju, Tržiču in Škofji Loki s kapaciteto 75 vagonov. Medtem ko o skladiščih detajlistične trgovske mreže sploh ne moremo govoriti.

Tudi ostala oprema trgovin (še prav posebno zelenjavnih in sadnih) je skrajno primitivna, prostori večinoma estetsko neurejeni. Po osvoboditvi smo, razen na podeželju, kjer smo poleg zadružnih trgovin odprli še kako trgovino državnega sektorja, pridobili edino v Kranju 8 novih lokalov.

Nikjer na Gorenjskem, razen morda v Tržiču, ne moremo govoriti o primernih tržnih prostorih, kaj šele o pokritih tržnicah. (Celo predvidena kranjska tržnica je zasedaj mrtvo rojeno dete!)

Nič boljše razmere niso v trgovini z industrijskim blagom. Tam je le v toliko bolje, da so skladišča nekoliko večja, čeprav relativno manjša, saj razpolagajo s 141 vagoni kapacitete.

Vsa trgovska mreža ima 30 kamionov, 5 vprežnih vozil in 7 osebnih avtomobilov. Da je to več kot malo ni treba menda posebej poudarjati. Razen tega pa so ta prevozna sredstva še močno zastarela.

KAJ BI BILO TREBA UKRENITI?

Da bi spravili trgovino vsaj na ono raven, na kateri smatramo da bi morala biti in kakršna **bi že morala biti**, bi bilo treba v naslednjih nekaj letih zgraditi nekaj silosov, skladišč, hladilnic, nabaviti kamione, vagone — cisterne in vagone — hladilnike.

Da ne bi zgledale vse te „potrebe" vse preveč nerealne, v zraku, se bomo poslužili še konkretnih številk: trgovskim podjetjem bi bilo potrebno v naslednjih petih letih za modernizacijo in opremo 560 milijonov sredstev. Sama trgovska podjetja že razpolagajo z nekaj denarja in sicer v naslednjih petih letih iz amortizacije v višini 63 milijonov dinarjev, iz investicijskih skladov ter skadov za samostojno razpolaganje 349 milijonov dinarjev; zatorej bi trgovska podjetja iz okrajnih, republiških in zveznih skladov potrebovala še sredstev v višini 147 milijonov. Če ves ta denar razdelimo na prihodnjih pet let bomo videli, da pravzaprav vsako leto niso potrebna tako ogromna sredstva, da bi jih ne zmogli.

KAKO ZAČETI?

Ko ves ta material oziroma dejstva ugotavljamo, nam ne preostane nič drugega kot da se vprašamo: kako začeti z urejevanjem in reševanjem te obširne problematike? Seveda pa si moramo biti slej ko prej na jasnem, da je položaj resnično perč, saj trgovina že tako ali tako dokaj zaostaja za našim proizvodnim razvojem

Zdi se mi, da bo treba vendarle začeti tam, kjer smo pravzaprav nehali: pri ljudskih odborih. V bodoče se ne bo več smelo dogajati, da bi ljudski odbor zaradi pomanjkanja sredstev za kakršna koli dela že, kratkomalo jemal sredstva iz skladov trgovine, obrti in gostinstva. Ta sredstva so bila doslej, vsaj praksa je to dokazala, „železna rezerva" ljudskih odborov. Torej, s tako prakso bo treba prenehati.

Druga stvar so krediti! Omogočiti bo treba trgovskim podjetjem da bodo lahko prišla v večji meri do kreditov, zlasti investicijskih.

In končno! Pri gradnji novih stanovanjskih blokov bo treba mislti tudi na sodobne trgovske lokale, saj niso redki primeri, da so posamezna stanovanjska naselja brez vsakega prostorčka za trgovino li kak uslužnostni obrat.

I. AUSEC

V komite so izvolili nove mladince in sprejeli tekmovanje CK LMS

Na zadnji redni seji, pretekli mesec so mladinci razpravljali o poživitvi dela v organizaciji. Sklenili so, da bodo okrepili komite z novimi mladinci, katerim je delo že količkaj znano. Namesto nekaterih nedelavnih članov so izvolili druge in danes stojijo vsi pred težavnim delom. Pričela se je šola; mnogo bo dela, da bo začela mladina v šoli spet z organiziranim delom.

V prihodnjem mesecu se pripravljajo tudi na lahkoatletsko tekmovanje, ki bi moralo biti že konec preteklega šolskega leta pa je tedaj odpadlo zaradi fizkulturnega zleta.

Na zadnji seji so razpravljali tudi o nagradnem tekmovanju, ki ga je razpisal CK LMS in bili soglasni, da se mu tudi oni odzovejo. Tekmovanje komunskih komitejev LMS in osnovnih organizacij LMS traja od 15. avgusta do 15. februarja prihodnjega leta.

Tekmovali bodo v organizaciji ideološkega dela, v pomoči osnovnim organizacijam in pridobivanju novega članstva, v aktivizaciji mladine pri sodelovanju splošno družbenih vprašanj, vključevanju mladine v razna društva, skrbi za vzgojo mladinskih kadrov, razširjanju mladinskega tiska itd. Za konec tekmovanja pa bo CK LMS, z ozirom na vse objektivne težave podelil nekaj praktičnih nagrad in pohval.

L. J.

V tej številki:

Zunanje politični komentar (stran 2)

Kranj okoli dveh popoldne (stran 3)

Z Reke v Pirej po morju (stran 4)

O zadnjih športnih dogodkih berite na 6. strani

TEDEN DNI PO SVETU

Obisk grške kraljeve dvojice v naši državi ni pomemben samo za jugoslovanske narode, marveč za ves svet. To je nov doprinos k miru, nov vzgled mirnega sodelovanja, ki je lahko plodno in vsestransko tudi med dvema državama z različno družbeno ureditvijo. Zato sodi ta obisk nedvomno med najvažnejše zunanjepolitične dogodke preteklega tedna. Trajal bo 8 dni. V teh dneh bosta visoka gosta obiskala tudi Gorenjsko.

V ostalem so se v preteklem tednu z večjim ali manjšim uspehom nadaljevala pogajanja, katerih začetek je že starejšega datuma.

Med „mlajšimi" naj omenimo pogajanja o Cipru, ki tečejo že drugi teden v Londonu. Grčija, Turčija in Velika Britanija — trije partnerji v teh pogajanjih — kaže, da bodo težko našle skupni jezik. Grčija terja slej ko prej, naj bi Cipru v določenem roku zagotovili pravico do samoodločbe. Britanci ne bi radi zgubili te strateške točke v Sredozemlju, zato so pripravljeni na razgovore o določeni avtonomiji otoka, o izročitvi otoka Grčiji pa nočejo slišati ničesar. Turki pa oznanjajo, da je ciprsko vprašanje britansko notranje vprašanje, da pa v primeru, če se Britanci umaknejo z otoka, otok pripada njim ne pa Grkom. Spričo situacije nihče ne pričakuje sporazuma. Grki upajo, da bo zadoščeno njihovim upravičenim zahtevam — saj je na Cipru 80% Grkov — ko pride to vprašanje pred OZN.

Druga starejša pogajanja teko v Ženevi med ameriško delegacijo in delegacijo LR Kitajske. Pogajajo se domala že dva meseca brez večjega uspeha. Zato je toliko bolj ohrabrujoča vest, da je vlada v Pekingu dovolila 12 ameriškim civilistom — od 41 kolikor jih je na Kitajskem — da lahko zapuste Kitajsko. Morda je to znak, da bodo pogajanja, katerih namen je predvsem rešiti status ameriških državljanov na Kitajskem in kitajskih v ZDA, sedaj uspešneje napredovala. Opazovalci menijo, da so se ZDA za protiuslugo zavezale, da morebitni sprejem LR Kitajske v OZN ne bodo ovirale. Tudi to ni slabo znamenje.

Najstarejša pogajanja, ki imajo svoje „vroče" in „hladne" faze, so pogajanja o usodi francoskega protektorata Maroka, ki terja samostojnost. Po zadnjih sestankih v Aix-les-Bainsu je glede ureditve maroškega vprašanja zavladal določen optimizem. Predsednik francoske vlade Edgar Faure je dejal, da bodo vsi sklepi tega sestanka realizirani do ponedeljka, 12. septembra. Sedaj, nekaj dni pred rokom pa so se stvari zapletle. Prvi sklep sestanka v Aix-les-Bainsu — odstop dosedanjega generalnega rezidenta v Maroku Grandvala — se je izvršil. Drugi sklep — odstop sultana Ben Arafe — zgleda, da se ne bo. Pravijo, da je Ben Arafa v razgovoru z novim generalnim rezidentom La Tourom odločno poudaril, da hoče ostati še nadalje na prestolu. Če bo pa ostal Arafa še naprej na prestolu, ne bo prišlo do sestave reprezentativne vlade, ki si jo Francozi tako žele. Ta vlada, ki bi bila sestavljena iz predstavnikov vseh maroških strank in gibanj, naj bi pomenila nekakšno simbolizacijo francosko-maroškega sodelovanja in naj bi bila nekakšen znak pomiritve. Maroški nacionalisti pa odločno odklanjajo dosedanjega sultana Arafo in priznavajo za edinega zakonitega sultana Ben Jusufa, ki so ga Francozi deportirali na Madagaskar.

Kaže, da ta poganja še dolgo ne bodo rešena in zopet obstoja nevarnost, da bodo prišla v „vročo" fazo.

V podjetju „KEM" ni vse prav

Tujca si lastita monopol nad delavskim upravljanjem

Kovinsko elektro-mehanično podjetje v Lescah je še mlado, vendar je zaradi svojih proizvodov znano že po vsej naši domovini. Prav zato bi bilo škoda, da to podjetje ne bi imelo pravega in koristnega družbenega razvoja tudi v prihodnosti. Kaj pravzaprav je v podjetju kar ni prav in kar tudi ne bi smelo biti?

V podjetju sta zaposlena že približno leto dni dva avstrijska strokovnjaka, Hans Pichler in Karel Wohlmuth. Ta dva sta izdelala nove načrte za napravo za avtomatsko krmarjenje plina, po katerih so v podjetju „KEM" že proizvedli več teh aparatov, ki so v veliko korist že mnogim našim podjetjem. Razen tega sta ta dva strokovnjaka pomagala podjetju še pri mnogih drugih izdelkih podjetja in zaradi velike pomembnosti svojih proizvodov si je „KEM" danes že močno utrdil svoj položaj.

Ta dva strokovnjaka pa imata za svoje delo tudi lep zaslužek (60 do 100 tisoč dinarjev mesečno). Zato pa sta tudi v privatnem življenju nekaj posebnega: razkošno živita in sta zelo „gostoljubna" do delavcev iz podjetja, katerim zelo rada plačata za liter vina ali dva.

Ta „podkupnina", če jo sploh smemo tako imenovati, pa je podjetje „KEM" privedla v zelo čudno razmerje v notranji ureditvi. Vsako naše podjetje ima direktorja, svoj upravni odbor, delavski svet itd., medtem ko vsega tega v podjetju „KEM" praktično ni! Zakaj? Začetek in konec sta avstrijska strokovnjaka in v podjetju se dela samo tisto, kar predlagata ali rečeta onadva. Zanimivo pri tem pa je tudi dejstvo, da niti direktor podjetja tov. Žagar sam pri tem nima tistega lastnega mnenja, ki bi ga moral imeti.

To se pravi, da si tujca lastita monopol nad delavskim upravljanjem, ali da se je delovni kolektiv pustil že preveč vplivati od tujih strokovnjakov. Če bo šlo tako naprej, podjetje „KEM" prav gotovo nima rožnatih perspektiv. To vprašanje je tudi pobuda za to dobronamerno pisanje, ki naj bi ga delovni kolektiv podjetja „KEM" vzel na znanje.

Prav gotovo bi lahko tudi podjetje „KEM" delalo po istih smernicah, po tisti, edino pravilni poti, po kateri hodijo vsa naša ostala podjetja. Podjetje ne bi smelo gledati na trenuten uspeh, temveč bi moralos tremeti za tem, da si že v samem začetku svojega obstoja zagotovi domače strokovnjake, saj je njihovo delo ralo stremeti za tem, da si strokovnjakov. Le tako bo lahko podjetje koristilo naši družbi in sebi.

Sicer je že bil v podjetju zaposlen naš inženir Fon, ki je imel željo specializirati se za delo v podjetju „KEM", dobil pa je po mesecu dni zaposlitve — odpoved! Zakaj? Mar naj tako gledamo na naše strokovnjake in na usposabljanje le-teh, skratka naj tako gledamo na našo prihodnost? Tako postopanje pomeni zapostavljati domače strokovnjake pred tujimi. To je nov način klečeplazenja pred tujino, ki je za naše gospodarstvo mnogo usodnejši, kot primeri, ki se često dogajajo s tujci na počitnicah pri nas.

Kako daleč je že privedlo tako stanje v podjetju in kako si že tujca lastita oblast v njem, naj ilustrira še naslednji dogodek, ki se je odigral v podjetju „KEM" sredi preteklega meseca.

Imeli so interno zabavo. Glavno besedo pri organizaciji zabave sta imela oba tuja strokovnjaka. Da sta bila prav onadva odgovorna za jedačo in pijačo, bo skoraj za vsakogar neverjetno! Toda ne samo to! Pripetilo se je celo, ko je neki delavec hotel dobiti pri „točaju" Pichlerju še pijače (pri tem ni važno, od kod je bil ta delavec in v kakšnem stanju je bil!), je imela ta prošrja presenetljiv epilog. Ker se na zapoved „hinaus!" ni umaknil, ga je tujec z močnimi udarci podrl na tla. Menda je moral naš delavec pri tem preslišati še nekatere psovke. Enako se je pripetilo tudi drugemu našemu delavcu. Po vsem tem nam mora biti razumljivo, da je prišlo kasneje do precejšnjega pretepa. Prišlo je do maščevanja, kateremu pa bi se dalo že v naprej izogniti!

Kaj lahko sklepamo po tem dogodku? To, da je predrznost avstrijskih strokovnjakov v podjetju „KEM" presegla že vse meje. Istočasno pa naj bi bil ta dogodek resen opomin delovnemu kolektivu, ki naj uvidi, da na takšen način podjetje ne bo moglo več naprej. Zato naj poskrbi, da bo ureditev in obratovanje v podjetju čimprej takšno kot je v drugih naših podjetjih, saj je upravljanje podjeta v rokah delovnega kolektiva. Prav gotovo morajo biti take razmere samo okvara delavskemu upravljanju in zato je nujno narediti temu takoj konec, ker v nasprotnem primeru lahko postane podjetje „KEM" anahronizem v našem družbenem razvoju.

F. B.

Delo Zveze ženskih društev v Kranju

Med dekleti naj bo več zanimanja za gospodinjska dela - Gospodinjski biro razbremenjuje zaposleno ženo

Kranj, 8. septembra. Včeraj se je sestal odbor Zveze ženskih društev Kranja. Na svojem sestanku so žene razpravljale o gospodinjskih tečajih, Tednu matere in otroka ter drugih aktualnih vprašanjih.

Zveza ženskih društev v Kranju stoji danes pravzaprav na začetku svojega dela, zato so težave, s katerimi se borijo kranjske žene, toliko večje.

Tromesečni gospodinjski tečaji prav lepo napredujejo, tako da imajo sedaj razen rednega tečaja še tečaj za vkuhavanje, vendar jim delo ovira prostor. Dosedanji prostori so sicer lepi in jim ustrezajo, vendar so pri delu stalno moteni, ker je v teh prostorih tudi otroška kuhinja. Nujno bi bilo zato najti nov odgovarjajoči prostor. Najbolje bi bilo, če bi jim Društvo prijateljev mladine odstopilo prostore gostilne Ručigaj. Da pa bi bilo njihovo delo še uspešnejše bi bila nujna tudi povezava s ženami iz tovarn.

KAKO NAJ SE ZAPOSLIJO DEKLETA OD 14.—16. LETA

Zlasti problematično je vprašanje zaposlitve nezaposlene mladine od 14. do 16. leta. Samo tistih, ki so prijavljeni na posredovalnici za delo je okoli 115. Vendar je anketa, ki je bila razpisana zato, da bi se videlo, koliko je interesentk, da bi se naučile gospodinjskih del, pokazala, da je teh deklet najmanj. Neutemeljeno je izogibanje nezaposlenih deklet prav temu poklicu, ki jim najbolj odgovarja. Zato je vprašanje, če ne bi bilo koristno uvesti za vsa ta dekleta nek obvezni gospodinjski tečaj.

V POMOČ ZAPOSLENI ŽENI

Jeseni preteklega leta je bil v Kranju ustanovljen Gospodinjski biro. Naloge tega biroja vsekakor niso majhne; ustanovljen je bil zato, da bi čimbolj razbremenil zaposleno ženo, ji pomagal in svetoval. Zato je danes glaven njegov namen posredovanje uslug — pranje, krpanje, pospravljanje — po najnižjih cenah.

Vendar se danes žene še vse premalo poslužujejo teh uslug. Da bi bile cene uslugam čim dostopnejše so pričeli na biroju še s pletenjem, izdelovanjem gumbov in pobiranjem zank, da bi na ta način znižali stroške ostalim uslugam.

Prav gotovo bo vsaka zaposlena žena spoznala koliko truda in nepotrebne jeze ji prihranijo take usluge.

L. J.

Glas naših bralcev

Ali je to prav?

Posamezna gostinska podjetja v okolici Kranja (in tudi nekatera v Kranju!) so za zabavo svojim gostom nabavila razne igralne rekvizite kot biljard, marjanco, igralne karte itd. Ti igralni pripomočki pa v nekaterih lokalih v Stražišču in Bitnjem, kot n. pr. v gostilni Gaštej, gostilni v Strahinju, gostilni Fabjan, še daleč ne služijo svojemu namenu.

Posledic hazarda ni treba posebej opisovati, ker je naš list o tem že podrobneje pisal. Žalostno je le dejstvo, da nekateri delavci, ko prejmejo svoj mesečni zaslužek, puste skoraj polovico plače v gostilnah.

Kaj pa družine teh ljudi?

Gostinska podjetja — največkrat pa zasebniki, ne pomislijo na to. To je deloma razumljivo, ker imajo pač od tega dober zaslužek.

Hazard je prepovedan! Zakaj se gostinska podjetja teh predpisov ne drže in zakaj ne prepovedo igranje za denar in seveda tudi točenje alkoholnih pijač že pijanim osebam. Tudi lokali so dostikrat prav na željo vinjenih igralcev odprti dlje časa kot je dovoljeno. Dogaja se tudi, da se lokali sicer zapro, da pa se za zaprtimi vrati nadaljuje z igranjem pozno v noč.

Ali so pri nas vse besede o borbi proti tem pojavom odveč? Na vsak način bi bilo nujno, da bi pristojni organi (množične organizacije, sindikat, društvo prijateljev mladine itd.) posvetile temu družbenemu problemu še mnogo, mnogo več skrbi in krivce kaznovale! To bo samo v korist vse naše skupnosti.

Ps

Uspehi dela Društva prijateljev mladine v Domžalah

Letošnje leto je doslej eno najbolj uspešnih za DPM v Domžalah, kajti poleg zdravstvene, vzgojne in poklicne posvetovalnice, bo društvo osnovalo tudi lutkovno gledališča, katero bo vodil učitelj tov. France Prešeren.

Sodelavcev ne manjka in člani se zavedajo nalog, ki jih imajo v tej organizaciji, pa so zato zelo delavni in požrtvovalni, za kar jim gre vse priznanje.

Te dni, ko bodo prišli naši malčki prvič v šolo, in teh je v Domžalah nad 100, jih bodo člani DPM pogosti na vrtu mestne restavracije.

S sredstvi, s katerimi društvo razpolaga, bo podprlo predvsem zdravstveno in socialno šibko mladino na ta način, da bo mogla iti na letovanje bodisi v višinske kraje bodisi na morje.

—mll

Ako ti ne valja, možeš da ideš!

DIREKTORJU „SLOBODA" Z BLEDA V SPOMINSKO KNJIGO

V vojnem počitniškem domu „Sloboda" na Bledu v večini primerov preživljajo svoj letni dopust oficirji JLA, njih družine in pa vojaški vojni invalidi. Tu so predvsem zato, da se okrepe in naberejo novih moči. Toda ali so v tem domu pogoji, ki so potrebni za zdravljenje in počitek invalidom? Odnos direktorja do invalidov, in kakor pravijo na Bledu, tudi do uslužbencev da slutiti, da niso.

Invalidi se pritožujejo, češ da jim direktor odreja najslabša mesta, da jih sprejema s prezirom, brez tiste vljudnosti, ki jo izkazuje zdravim in seveda po položaju „boljšim" ljudem. Radi bi se pritožili in so že imeli neke razgovore. Toda brez uspeha. Baje pripravljajo sestanek, na katerem bodo povedali vse svoje težave. Trdijo tudi, da bi po predpisih morali prejemati invalidi, ki so na bolezenskem dopustu, dnevno pet obrokov, prejemajo pa le tri. Toda če kaj prosijo ali se pritožujejo, je odgovor vedno enak: „Ako ne možeš, odlazi!"

Baje je podjetje sklenilo z ZVVI pogodbo, po kateri bo ta ali prihodnji mesec letovalo v tem hotelu okoli 80 invalidov. Prav ob tem bi bilo prav, da bi na Bledu tudi politične organizacije in ljudski odbor malo bolj pregledal, kakšni so odnosi v tem počitniškem domu. Morda tudi direktorju nekaj besed konstruktivne kritike ne bi bilo odveč.

Ljudje in dogodki

Pred moskovskimi razgovori

Zgodaj zjutraj, 8 septembra je zapadno nemški kancler Adenauer odpotoval na 5-dnevni uradni obisk v Sovjetsko zvezo. Ogromna delegacija, ki ga spremlja, velik ceremonial pri odhodu in izredno živahna dejavnost v bonnskih političnih krogih pred odhodom, dajo slutiti, da so se Nemci na sestanek temeljito pripravili.

Nešteti strokovnjaki, politiki, gospodarstveniki in pravniki so več tednov neutrudno pretehtavali vse neštete variante vseh tistih zapletenih vprašanj, ki bodo verjetno — ali bi vsaj mogla biti — na teh razgovorih načeta.

Tako skrbno proučitev je terjal sam položaj, v katerem se je znašel kancler po moskovskem povabilu, oziroma še bolje, po ženevski konferenci. Če bi namreč pred ženevsko konferenco nekdo govoril ali pisal, da bo kancler odpotoval na razgovore s Sovjeti, bi ga verjetno ne smatrali za povsem normalnega. Sovjetska teza o nemški enotnosti in demokrščanski koncept o njej, sta bili tako različni, da sploh razgovarjati ni bilo vredno začeti.

Toda prišla je Ženeva in prijazno sovjetsko vabilo na obisk. Kljub temu, da se do takrat (in do danes) niti nemško niti sovjetsko stališče o združitvi Nemčije — vsaj uradno— ni dosti spremenilo, vabila ni kazalo odkloniti.

Zato se je Adenauer po skrbnih pripravah podal na pot, čeprav so ga spremljala tudi takale opozorila: „Kancler, ki bi se vrnil iz Moskve s sporazumom o političnih, gospodarskih in kulturnih zvezah, bi bil precej na slabšem, kakor kancler, ki bi v Moskvo sploh ne šel..."

Zahodno nemški kancler Konrad Adenauer

Zakaj naenkrat te nerazumljive grožnje?

Bonn je pri razgovorih v Moskvi največ na tem, da razgovarja o nemški združitvi. Čeprav se ta težnja skriva za splošno frazo o „političnih razgovorih", je to javna tajna. To potrjuje tudi dejstvo, da delegacija poskuša na vse načine napraviti vtis splošno nemškega zastopnika, ki zastopa torej interese vseh Nemcev. Iz objavljenih rezultatov raznih anket, razpisanih ob kanclerjevem obisku v Moskvi, je razvidno, da je večina anketiranih Nemcev za razgovore o združitvi Nemčije. Zanimivo je, da je v delegaciji tudi član social demokratske stranke Karel Schmid, čeprav social demokratska stranka odklanja moskovske razgovore.

Sovjetska zveza pa — kakor je izgledalo v pripravah na to konferenco — močno teži, da bi se ob Kanclerjevem obisku v Moskvi uredili predvsem diplomatski odnosi med Zapadno Nemčijo in ZSSR. Zgleda, da je to vprašanje tudi že rešeno in da je v tem smislu že dan načelni pristanek. Toda tu se takoj postavlja pred kanclerja veliko vprašanje, kako opravičiti dejstvo, da bi bila poleg ambasade Demokratične republike Nemčije, ki je v Moskvi že odprta, nenadoma otvorjena še zapodnonemška ambasada. Mar ne bi te dve ambasadi, druga poleg druge, simbolizirali razdelitev Nemčije? Mar ne bi bilo to prej neuspeh kot uspeh kanclerjeve poltike? Mar ne bi s tem dobili social - demokrati v roke nove argumente, s katerimi bi se lahko učinkovito uveljavili med ljudstvom, kajti oni že sedaj trdijo, da demokrščanska politika kanclerja Adenauerja nujno vodi k dokončni razdelitvi Nemčije? Še pred nedavnim je Zapadna Nemčija zagrozila Egiptu in Burmi, da bo prekinila z njima diplomatske odnose, če bosta le-ti vzpostavili iste z Vzhodno Nemčijo. Danes pa je sam Adenauer pri tem, da stori isto, celo več - da prizna obstoj one druge Nemčije, o kateri doslej ni hotel ničesar slišati.

Delikatna tema. Malo upanja na uspeh. Razveseljivo pa je vendarle, da se je o stvareh vsaj govoriti začelo.

Razen teh razgovorov, bodo v Moskvi seveda govorili še o drugih stvareh. Kancler je že večkrat poudaril, da bo načel problem nemških ujetnikov, ki so še trenutno v Sovjetski zvezi. To je še vedno aktualen problem za Nemce in Adenauer verjetno računa na določene simpatije, ki si jih bo pridobil — on in njegova stranka — s tem, da bo sprožil to vprašanje. Toda, iz vzhodnonemških diplomatskih krogov se je že zvedelo, da bo vprašanje repatriacije preostalih vojnih ujetnikov ugodno rešeno in to po zaslugi — Demokratične republike Nemčije. Vprašanje je torej: kdo je zaslužnik?

Razgovarjali bodo tudi o gospodarskih vprašanjih. Pri tem je zanimivo pisanje nekaterih nemških listov, ki prav v gospodarskih razgovorih vidijo določene dvomljive možnosti za rešitev ostalih vprašanj, ki bodo na dnevnem redu. „Allgemeine Zeitung" piše n. pr.: „V Moskvi bi se lahko razgovarjali o nekem večjem kreditu v najboljšem primeru šele takrat ko bi se v zameno za to lahko dobilo določene koncesije, n. pr. združenje Nemčije. Ko bi bila Sovjetska zveza pripravljena na tako zamenjavo uslug, bi Zvezna republika sigurno ne oklevlaa poseči v žep..." Torejo podkupovanje! Tako mnenje se je slišalo na mnogo odgovornejših mestih, kot je redakcija tega lista. Zanimiva ugotovitev, ki dobro karakterizira vse bolj množično in vse bolj vidno megalomanijo mnogih gospodarskih krogov v Zapadni Nemčiji.

Moskovski razgovori bodo torej pestri po vsebini. Zaradi različnih pogledov obeh delegacij pa verjetno skopi v zaključkih.

Gospodarske novice iz vse domovine

HMELJ JE DOBRO OBRODIL

Te dni končujejo z obiranjem zadnjih hektarjev hmeljskih plantaž v Savinjski dolini. Hmelja ne bo letos nič manj kot lani. Zaradi obilnega vlažnega in deževnega vremena pa bo nekoliko slabše kakovosti.

IZVOZ IZ MAKEDONIJE

Izvoz iz Ljudske republike Makedonije je znašal po prvih 6 mesecih letošnjega leta nad 2700 milijonov dinarjev, kar je skoraj dvakrat več kot so izvozila makedonska podjetja v istem obdobju lanskega leta.

RUDNIKE BOKSITA BODO RAZŠIRILI

V Hercegovini bodo rudnike boksita močno razširili. Na mnogih deloviščih bodo povečali eksploatacijo, odprli pa bodo tudi nove odkope. Računajo, da bodo letos v hercegovskih rudnikih izkopali 210.000 ton boksita.

RAZSTAVA JUGOSLOVANSKEGA TOBAKA

Še letos bo organizirala Trgovinska zbornica za LR Makedonijo razstavo jugoslovanskega tobaka in vseh tobačnih izdelkov. Razstava bo imela izvozni značaj ter bodo zaradi tega povabljeni nanjo predvsem kupci našega tobaka iz Evrope, ZDA in Bližnjega vzhoda.

NOVO TOVARNO PIL GRADIJO

V Podsusedu pri Zagrebu, ki je znan po proizvodnji cementa, grade novo tovarno pil. Izgradnja objektov dobro napreduje. Zmogljivost te tovarne bo znašala več kot 1000 ton pil letno.

Vedno aktualna tema: CENE

Stabilizacija tržišča je osnovna tema današnjega celotnega našega gospodarskega izživljanja. Zgolj dejstvo, da je to naša osnovna težnja pa nikakor ne bi zadostovalo, če se ne bi tudi dejansko borili za stabilizacijo. Ta borba pa ima lahko več oblik, vendar brez svoje bistvene odlike v nobenem primeru ne sme biti, to je brez borbe proti ustvarjanju čezmernega zaslužka — zaslužka za vsako ceno.

10. julij je pomenil dokaj močno prelomnico za naše gospodarstvo. Tega dne so bile namreč sproščene cene masti, olju in žitaricam, kar je hkrati pomenilo njih podražitev. Zavedajoč se resnosti položaja je tudi javno mnenje v tisku pritisnilo vse take in podobne ljudi, ki so hoteli v kalnem ribariti. Neusmiljeno smo udarili po podjetjih, ki so zasledujoč različne koristi delala preohlapne kalkulacije in povzročala neupravičeno višanje cen.

Že dva meseca je tega. Cene so se ponekod bolj ali manj ustalile, vendar je še tu pa tam nekaj primerov posameznih podjetij, katerim je potrošnik deveta briga in zato zaslužijo vso grajo.

Mestna klavnica v Kranju je ena izmed razmeroma redkih podjetij v Sloveniji, **ki cen mesu ni dvigovala** razen telečjemu z 260 na 270 dinarjev za kg in to šele 5. septembra. Razen tega se je tudi povišala cena šunkarici, dravski in tirolski salami za 20 dinarjev. **Kljub tej podražitvi pa so te cene tako mesu kot salami še vedno najnižje v Sloveniji.**

Kako je to možno? Potrošniki se običajno ne poglabljamo v problematiko trgovine (potrošniški sveti se bodo bolj ali manj **morali**) in zato nam dostikrat ostajajo problemi formiranja cen nejasni.

Glede živine je Gorenjska v pretežni meri odvisna od Vojvodine, Slavonije in Banata. Iz tamošnjih krajev tudi prihajajo največje vagonske pošiljke živine. Vendar nastajajo pri tej trgovini tudi težave, katere pa povzročajo prav brezvestni proizvajalci.

Zavedajoč se položaja, ki lahko nastane, so se na Zvezi trgovinskih zbornic Jugoslavije, že precej časa tega, dogovorili o enotnih odkupnih cenah živine. Odkupna cena mastnim prašičem je bila določena v višini 150 do 175 dinarjev, pač upoštevaje kakovost. Toda kljub dogovoru je položaj na tržišču tak, da danes (5. septembra) nudijo v tamošnjih krajih prašiče po 215 dinarjev za kg. Domačo mast bi lahko naša podjetja kupila v teh krajih po 350 do 360 dinarjev. Če bi kupovali mast oziroma prašiče po takih cenah, bi morali prodajati meso in prav tako mast v Kranju po približno 400 dinarjev za kg.

Kaj nam govore taki in podobni brezvestni primeri?

Namesto da bi posamezni prodajalci res do potankosti pregledali svoje kalkulacije, se v bojazni za morebitno izgubo oziroma v želji za čim večjim dobičkom zatekajo k nerealnim kalkulacijam. S cenami, ki so danes take, jutri znatno višje (določeno tudi **dnevno** odstopanje od cen je možno in opravičljivo — vendar naj ne bo tako odstopanje le navzgor, temveč tudi navzdol!) pa povzročajo podjetja samo zmedo na tržišču in upravičeno razburjajo potrošnikovo kri. In razburjenje potrošnikov je največkrat upravičeno, kar ni prav nič čudnega, saj gre vendar za njegovo življenjsko raven!

Jeseničan izumil elektrografski aparat

Zvesta 100-letni tradiciji jeseniških železarjev spremlja in kontrolira Železarna po svojem kontrolnem arapatu ves delovni proces vročih in predelovalnih obratov. Posebni organi tehnične kontrole opravljajo analize in meritve ter signalizirajo rezultate obratov. V okvir omenjene tehnične kontrole sodi tudi kemični oddelek, ki ima centralni in pomožne laboratorije. Enega teh vodi mlad tehnik Sandi Rjazancev, ki se je že nekajkrat izkazal kot novator.

Znano je, da se strokovnjaki ukvarjajo s študijem izdelave naprave, s pomočjo katere bi lahko na najcenejši in najhitrejši način ugotovili kakovost jekla. To v glavnem ugotavljamo z ikrenjem, s kislinskim jedkanjem, s spektografsko analizo materiala in podobnim. Temu študiju se je posvetil tudi Rjazancev. Pred kratkim je izdelal precej zanesljivo, enostavno in ceneno napravo, s pomočjo katere lahko v nekaj minutah ugotovimo različnost dveh jekel. Ta naprava se imenuje elektrografski aparat. Z njim je možno preizkušati majhne pa tudi velike komade. Izum tehnika Rjazanceva že preizkušajo. Če bo Rjazančev elektrografski aparat preizkušnjo dobro prestal, bo ta velikega pomena za vsa podjetja, ki uporabljajo jekla.

Kamnik je lepo napredoval

Plodno delo starega občinskega Ljudskega odbora

32. seja Ljudskega odbora mestne občine Kamnik je bila hkrati tudi zadnja v njegovi poslovni dobi, od izvolitve v novembru leta 1952. V zgodovini Kamnika bo ostalo delo tega ljudskega odbora, ki mu je načeloval predsednik **Alfred Janko**, zabeleženo kot najuspešnejše. V tem kratkem času je Kamnik dosegel velik napredek na vseh področjih. Ljudski odbor mestne občine je posvečal veliko skrb razvoju vseh gospodarskih panog, prosvete in zdravstva. V svojem stremljenju je kljub omejenim finančnim sredstvom toliko prispeval k prospehu mesta, da bo njegovo delo ostalo trajno.

V tej dobi se je razširila industrijska proizvodnja, ki je dobila novega razmaha z dograditvijo industrijskih objektov pri tovarni usnja, tovarni kovanega orodja in tovarni „Svilanit". Razširila so se obrtna podjetja, zgrajena je bila nova kavarna, slaščičarna, obnovljene trgovine. Ustanovljena je bila nova sadna drevesnica. Povsem je bil urejen in asfaltiran glavni trg, s čimer je središče mesta dobilo prikupno zunanjost. Obnovljen je bil zdravstveni dom in dograjena zobna ambulanta. V Kamniku, Vranji peči in Nevljah so bila obnovljena šolska poslopja. V Podgorju in Porebru sta bila zgrajena požarna vodnjaka. V Kamniku sta bili tlakovani cesti proti kolodvoru in proti tovornemu nakladališču na Grabnu. Velika skrb je bila posvečena preskrbi z zdravo pitno vodo, zato so bila stalno v teku dela pri okrepitvi mestnega vodovoda in razširitvi vodovodnega omrežja.

Z elektrifikacijo vasi Palovče, Vranja peč in Trobelno je dobila električno razsvetljavo poslednja hiša v kamniški občini. Razširitev električne telefonske centrale, razširitev kanalizacije, dograditev modernega olimpijskega bazena na kopališču, športnega stadiona pod Mekinjami in drugih športnih naprav sodi prav tako v delovno dobo poslednjih dveh let. To so glavna dela, ki so močno spremenila zunanji videz mesta in mu vtisnila pečat naglo se razvijajočega industrijskega središča.

Zika

»Gorenjski tisk« pred občutno razširitvijo

Dva nova obrata

Prva doma narejena klišarna bo postavljena v Kranju

Nekateri pravijo, da se „lastna hvala pod mizo valja", drugi pa spet, da se „dobro blago samo hvali". Naj bo že tako ali drugače — ne da bi izgubili občutek za skromnost, je prav, da končno napišemo nekaj tudi o lastnem podjetju. To toliko bolj zato, ker je delovni kolektiv dosegel v zadnjem času nekaj uspehov, ki jih je vredno omeniti.

Že v začetku leta sta se združila časopisno in založniško podjetje „Glas Gorenjske" in Gorenjska tiskarna v skupno podjetje „Gorenjski tisk". Delovni kolektiv skupnega podjetja je z vso voljo prijel za delo. Uspehi niso izostali. Naj naštejemo le najvažnejše.

Pravkar bo zaključena izgradnja nove, moderne strojne stavnice. Stara je premajhna in nehigienična. Ker bo prihodnje leto treba misliti na nov stavni stroj, je bila gradnja toliko bolj potrebna.

Se to leto pa namerava podjetje razširiti svojo proizvodno dejavnost. Otvoriti misli kartonažno delavnico. Pravzaprav je za obratovanje te delavnice že vse pripravljeno in kartonaža poizkusno tudi že obratuje. Trenutno so le še težave s prostorom in s surovinami (kartonom). Brž ko bo to urejeno bo začela serijska proizvodnja. V nekaj dneh pričakuje podjetje tudi še nekaj manjših kartonažnih strojev. Obrat je za Gorenjsko več kot potreben, saj doslej vsa gorenjska industrija — predvsem čevljarska, ki rabi ogromno škatel — zavisi od enega samega privatnika.

V oktobru bo začela obratovati v okviru podjetja tudi klišarna. To bo nedvomno močno zboljšalo kvaliteto tiskarskih storitev in pospešilo proces tiskanja. Doslej je bila vsa Gorenjska odvisna od Ljubljane in vsa podjetja vedo, da so tam čakala na kliševje po več mesecev.

Vsi stroji za klišarno so že kupljeni. Podjetje jih je kupilo iz lastnih sredstev. Kar pa je še važneje: z iznajdljivostjo — in z dosti truda seveda — je uspelo zgraditi vse potrebne stroje doma, v domovini. Večino strojev je izdelalo mlado podjetje za izdelavo grafičnih strojev „Linotip" iz Novega Sada. **To bo torej prva klišarna v Jugoslaviji, ki bo postavljena z našimi lastnimi močmi, brez uvoza iz inozemstva.** Na ta način bo prihranjenih več kot 10 milijonov dinarjev.

Zaradi perspektivnega povečanja podjetja, je podjetje odkupilo tudi sosednjo stavbo, kjer je bil svoj čas kino „Talija". V najkrajšem času namerava to poslopje tudi dvigniti za eno nadstropje.

Ko že govorimo o tem, kaj se namerava, potem se pogovorimo o stvari nekoliko natančneje. V načrtu je marsikaj. Predvsem bo treba tehnično izpopolniti dosedanje obrate, ki so že silno iztrošeni. Tudi novi obrati bodo zahtevali še določene investicije. Za vse to podjetje že pripravlja tehnično dokumentacijo, da bo takoj v začetku prihodnjega leta zaprosilo za ustrezne kredite.

Prihodnje leto se bo predmet poslovanja spet razširil. Kranj bo dobil novo, moderno knjigarno in papirnico. Lokal na vogalu Koroške ceste in Parka svobode, kjer je bila pred vojno knjigarna in papirnica „Sava" in kjer ima sedaj podjetje skladišče, nameravajo izprazniti in preurediti v prodajalno knjig in papirja ter drugi pisarniških in šolskih potrebščin. Taka prodajalna je Kranju potrebna, hkrati pa se bo z adaptacijo dal drugačen videz temu delu mesta.

Sedaj bi morali reči še bedo, dve o ostali dejavnosti podjetja — o izdajanju časopisa. To pa je seveda odvisno od zmogljivosti tiskarne. Če bo tiskarna dobro opremljena in bo lahko tiskala več in hitreje, potem bo tudi časopis izhajal na večih straneh in pogosteje. Zaenkrat samo toliko, da bo, brž ko bo začela z delom klišarna, imel tudi „Glas Gorenjske" svojo slikovno prilogo in da bo na splošno bolje ilustriran kot doslej. Zato bo že v oktobru odprl lasten fotoatelje. Če pa bo vse šlo po sreči, bo Gorenjska že s 1. januarjem dobila poltednik.

G. G.

Cene sadju se bodo znižale

Odkupna sezona za sadje in nekatere vrste zelenjave je v polnem teku. Kmetijske zadruge, ki so pooblaščene za neposredno odkupovanje od pridelovalcev, so se bolj ali manj dobro pripravile na odkup. Težav pa je seveda še vedno precej.

Letošnja letina je zelo dobra. V nekaterih krajih Slovenije, zlasti na Štajerskem in Kopršičini, se sadno drevje kar šibi od obilnega sadu. Toda cene sadju so kljub temu še vedno precej visoke. 6. septembra so bile cene sadju oziroma zelenjavi v maloprodajni trgovini grosističnega trgovskega podjetja „Sadje" v Kranju naslednje: paprike od 46 do 55 dinarjev, krompir 15 dinarjev, slive 30, paradižnik 33, fige 40, jabolka 22, hruške 50 in grozdje 75 dinarjev.

Potrošniki se sprašujejo, zakaj so cene tako visoke? In še nekaj zanima ljudi: ali bodo cene v prihodnjih dneh padle ali ne?

Tudi naše uredništvo je zastavilo ista vprašanja nekaterim odgovornim ljudem in prejelo naslednje odgovore.

Predsednik Okrajne zadružne zveze v Kranju Tone Hafner: „Sadje se bo pocenilo. Saj ga je povsod v izobilju. Vprašanje je le naših odkupnih trgovskih podjetij, ali bodo odkup znala organizirati in res poiskati vse tiste možnosti za dobavo cenenega blaga. Če ga bodo nabavila po nizkih, ga bodo tudi morala prodajati po zmernih cenah."

Ivo Šefic, tajnik Trgovinske zbornice Kranj: „Cene sadju in krompirju ter zelju na Gorenjskem morajo pasti glede na letošnji pridelek, ki je bil nadpovprečen. Seveda pa na cene vpliva še vrsta drugih okoliščin."

Direktor grosističnega trgovskega podjetja „Sadje" — Kranj tov. Jarc: Sadje je res drago, vendar se že kažejo močne tendence padca cen. Tako se bodo čez nekaj dni pocenile hruške, nadaljnji padec cen pa je tudi treba pričakovati še pri jabolkah, deloma grozdju, vsekakor pa pri lubenicah. Cene slivam verjetno še ne bodo padle, dokler ne bo prenehal izvoz. Nekatera izvozna podjetja nudijo slive celo po 20 dinarjev fc nakladalna postaja, in to v Bosni. To je seveda spričo dokaj dobrega pridelka nesprejemljiva cena.

Vse okoliščine torej govore v prid padcu cen. Seveda pa je ta padec odvisen tako od proizvajalca kot od trgovskih podjetij, če bodo znala izkoristiti res vse možnosti za nabavo cenenega blaga. Špekulativne težnje pa bo treba vsekakor opustiti!

Potrošniki to upravičeno pričakujejo.

A.

Kranj okoli dveh popoldne

Ni najbolj karakteristično za Kranj, da je „Prešernovo mesto" in tudi ne njegova silhueta z zvoniki treh cerkva, ki jo običajno vidimo v revijah in časopisih. Ne! To ni najbolj karakteristično za gorenjsko metropolo. In tudi to ni najznačilneje za Kranj, da sodi med najstarejša mesta. Vse to ne daje glavni pečat Kranju!

Kaj pa je potem tisto?

To, kar daje pečat Kranju, so delavci, so tovarne. In vsakomur, ki je preživel vsaj dan ali dva v Kranju, bo takoj jasno, da je metropola Gorenjske, tipično delavsko središče.

Delavci... Mnogo delavcev... Vsak dan in iz leta v leto čedalje več!

V Kranj jih prihaja na delo dnevno okoli 3.000. Od kod? — Od vsepovsod! Kako? — Z vlaki, z avtobusi, peš, največ pa s kolesi.

Naj bo dež, nevihta, snežni metež, pomladanska brozga ali pa lepo sončno vreme, vsak dan pred štirinajsto uro in po njej nastane na mestnih cestah tak vrvež, da jih pešci le s težavo prečkajo.

Po Jezerski cesti, po glavni cesti z Bleda in vse od Medvod in Škofje Loke, od vsepovsod drve v Kranj v tem času kolone delavcev na kolesih.

Veliko jih je... Moških in žensk... Starejših in mlajših... Fantov in deklet... Vsi hite, hite...

Taka je podoba mesta pred 14. uro.

Ko se točno ob 2. uri popoldne oglasi katera izmed mnogih tovarniških siren, se ji brž pridružijo iz ljubosumnosti še ostale. Danes je bila prva ta, jutri jo bo druga prehitela... In takrat nastane tuljenje, ki naznanja za nekatere delavce konec, za nekatere pa šele začetek dela.

Mesto je točno ob dveh mrtvo. Toda le za hip...

Nekaj minut trajajoče cestno zatišje vznemirjajo tedaj iz uradov hiteči uslužbenci. Točno ob 14. uri (uradniki) spoštujejo bolj to uro kot pa 7. uro zjutraj), zapro svoje mize in odhite domov.

Sirene nehajo tuliti...

Če bi se tedaj le za trenutek povzpeli nad Kranj, pravzaprav nad cestni most čez Savo, bi lahko videli spet kolone hitečih delavcev, ki odhajajo z dela. Iz doline gredo, iz nenasitnih žrel največjih kranjskih tovarn, ki leže tik ob Savi. Vzpenjajo se po strmem Jelenovem klancu, po Savskem bregu mimo kranjskih „Plitvičkih" jezer, čez most pri „Tiskanini", po Stari cesti... Pred seboj rinejo kolesa, upognenі od utrujenosti in izčrpani od dela. Na obrazih ne morejo skriti, da imajo za seboj 8 ur trdega dela...

Je to morda vse? So to vse značilnosti mesta ob tem času? — Prav gotovo ne, ker bi sicer lahko nosil ta sestavek naslov: „Kranj okoli 6. ure" ali pa „Kranj okoli 10. ure zvečer". Vse bi bilo isto. Kranj bi kazal skoraj na las enako podobo, le iz uradov hitečih uslužbencev takrat ne bi bilo.

Toda to Gorenjsko mesto diha morda nekoliko drugače kot marsikatero drugo v Sloveniji. Obratovalni čas v trgovinah in drugih uslužnostnih obratih je prilagojen potrebam svojih prebivalcev — delavcev.

Ob dveh popoldne ne gredo vsi domov. Kdor se ni utegnil obriti doma hiti k brivcu, marsikatera mlada delavka pa si bo prav danes napravila hladno... — Pred lekarno nastane takoj po 2. uri dolga vrsta. Delavci čakajo na zdravila. V Kranju in bližnji okolici je namreč ena sama lekarna, ki že dolgo ne zadostuje več rastočim potrebam.

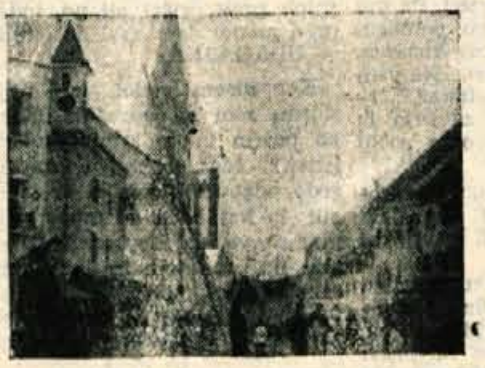

TITOV TRG V KRANJU

Trgovine se odpro ob 14. uri, poleti pa uro kasneje. Za marsikatero delavko — gospodinjo, nastanejo ob dveh prav tako veliki problemi, kot pri stroju. Marsikatera si beli glavo, kaj bo skuhala za kosilo. Večina razmišlja o tem šele na poti domov. Če se ne spomni nič pametnega, in če še ni zmanjkalo denarja, brž stopi mimogrede v „Delikatesо", ki je ves dan odprta. Družina bo zadovoljna, ker bo kosilo hitro gotovo.

Če je slučajno petek ali ponedeljek je na kranjski tržnici okoli dveh popoldne še kaka zapoznela branjevka, ki še ni prodala vse kar je prinesla na trg. Cene ni hotela znižati... Mnogi pa še vedno odhajajo takoj po delu na kopališče ali pa na obalo Kokre in Save, da se v teh zadnjih, toplih jesenskih dneh nekoliko ohlade.

In tako dan za dnem... Vedno ista pesem...

„Dolgočasno!" bi vzkliknil pohajač.

Toda še daleč ni tako. Življenje utriplje močno, nepretrgoma in z nezmanjšano hitrostjo ne oziraje se na čas... Iz daljave je slišati trmasto pesem dela in človeku podrejenega stroja.

In ta pesem je še posebno osvežujoča v teh toplih jesenskih dneh...

I. AUSEC

Dopisujte v „Glas Gorenjske"

Z Reke v Pirej po morju

Nekdaj Atene - danes Akropola

Z mogočne Akropole po grški zgodovini in umetnosti

Kadar govorimo o kulturi, o prvih umetninah in bogatih zgradbah, kadar govorimo o zgodovini — tedaj govorimo o Grčiji.

Zaradi svoje ugodne geografske lege — kot most na Balkanu in vrata na vzhod — je Grčija vse od petega stoletja pred našim štetjem ob navalu Perzijcev, vse preko napada Makedoncev, Rimljanov v četrtem stoletju pred našim štetjem, ko so prodirali na vzhod ter končno krvave bitke s Turki v XV. stoletju in ko je še v II. svetovni vojni doživela krepke udarce od Nemcev in Italijanov, stala na pozornici branitelja vzhoda pred zapadom, severa pred jugom in obratno.

DAVNI PREDNIKI NA TLEH DANAŠNJE GRČIJE

Grki so relativno še „mladi" prebivalci Grčije. Pred njimi so bili prvi prebivalci na tem ozemlju Pelazgi, o katerih so nam ostali le zidovi okoli Akropole, o njih samih pa ne vemo mnogo. Iz mitologije so nam znani le nekateri pomembni možje, ki so doprinesli k razvoju Aten kot Kekrop, Kordo, Egej, Erehtrej in med najpomembnejšimi kralji Tezej, ki je končno združil Atene v enotno veliko mesto.

Okoli leta 1000 pred našim štetjem pa so Dorci vzpostavili tu prvo demokracijo, medtem ko šele 776. pred našim štetjem začnemo govoriti o pravi grški zgodovini.

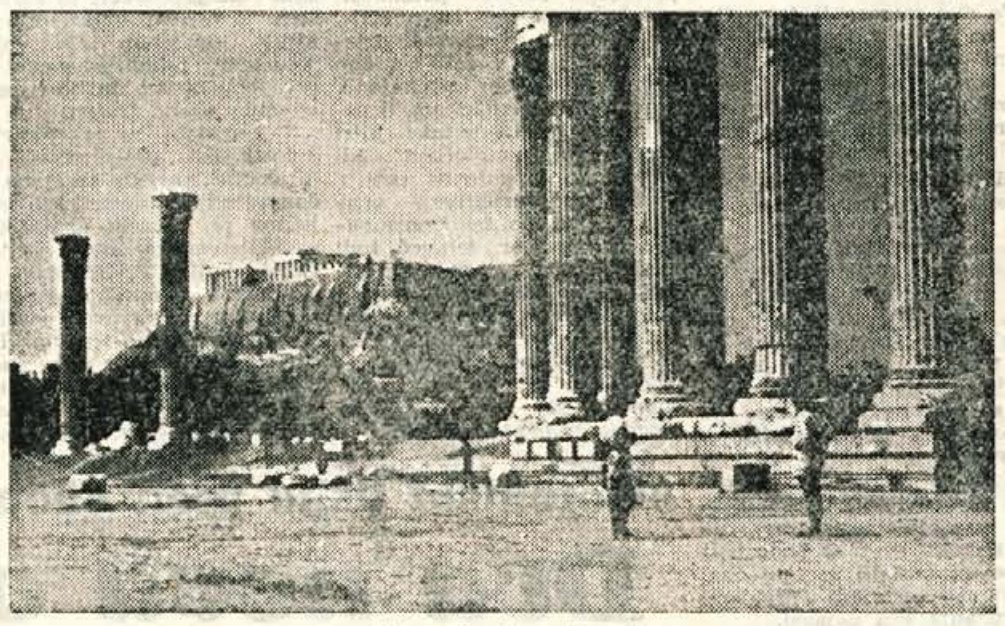

Atene, Jupitrov tempel

Univerza v Atenah

Kultura in umetnost sta se naglo širili, pojavijo se že prvi umetniki, mogočne in neuničljive zgradbe rastejo, kultura cvete — vendar vse te lepote uniči ponovni naval barbarov.

Šele po bitki na Maratonu (490. pred našim štetjem) in pri Salamini (480. pred našim štetjem) se za Ateno začne doba prave cvetoče umetnosti. Tedaj zraste mogočni Partenon...

V letu 146 pred našim štetjem pa Grčija ponovno pade pod oblast Rimljanov, kateri so prenašali stare umetnine v svojo državo. Atena in njena umetnost zapade pod vpliv Rima. Rimljani so sicer posvečali njihovi umetnosti mnogo pažnje, saj so bile tedaj zgrajene najlepše umetnine. Vendar tedaj, ko doseže umetnost v Ateni svoj vrhunec, navale nanjo Turki, kateri so brezobzirno uničevali njene najlepše umetnine. Šele po letu 1833 postane Atena prestolica samostojne grške kraljevine.

...IN II. SVETOVNA VOJNA

Drugo svetovno vojno so Grki močno občutili. V letu 1941/42, so se Grki znašli v v obupnem položaju — huda zima in še hujša lakota sta pobrali množico krepkih Balkancev. Sledila je velika inflacija, stavke, umiranje od lakote... Vendar je danes le še malo sledu nečloveških napadov.

MORJE — NAJVEČJE GRŠKO BOGASTVO

Razen tega, da ima Grčija mnogo dobrih in lepih strani in ugoden geografski položaj, ima verjetno še več težav in neprilik, s katerimi se mora boriti.

Grčija je danes agrarna država. Za razvoj industrije nima pogojev, manjka ji pogonska sila, gozdovi, nafta, rude, žito itd. Ima pa razvito poljedelstvo in nekatere kulture celo v taki meri da ji dajejo svetovni glas (oljke, grozdje, rozine itd.).

Grčija je bogata zlasti po znamenitostih. Tu se letno ustavlja na tisoče turistov, ne toliko zaradi naravnih lepot kot zato, da si ogledajo umetnine in vrednote stare Atene.

Nadvse pomembna je njena mornarica. Saj ima le malokatera država tako ugoden geografski položaj, zato ni čuda, da je mala grška država s 126.000 km² in 7,5 milijonov prebivalcev tretja najbolj razvita država v mornarici na svetu. Danes ima Grčija nadvse ugodne pogoje še za nadaljnji razvoj. Verjetno se ne zmotimo če rečemo, da ji je morje prineslo vse bogastvo in da ji morje ustvarja trdne temelje nadaljnjega razvoja.

KORINT — VRATA NA VZHOD

Že sam mogočni 6,3 km dolgi Korintski prekop potrdi moč grške države na morju. Brž ko se približa ladja prekopu, prevzame krmilo grški krmilar. Počasi polzi ladja skozi prekop, ki ga obdajajo na vsaki strani visoke (celo do 100 m) navpične skale, preko kanala letajo ptiči (širok je 25 m in 8 m globok) in z navpičnih skal poganjajo nizki borovci.

Nekako v sredini je preko prekopa speljana železnica in prav v tistem trenutku, ko smo se peljali tod mimo, nas je prečkal motorni vlak. Stražar na mostu je prijazno pomahal.

In Korintski prekop nam je odprl pot v osrčje Grčije.

(Nadaljevanje prihodnjič)

L. Jeglič

Od petka do petka

Odprt je 50. Zagrebški velesejem

Pretekli petek je bil v Zagrebu, v prisotnosti številnih gostov našega gospodarskega, političnega in javnega življenja ter v prisotnosti velikega števila gospodarstvenikov iz držav, ki razstavljajo na letošnjem Zagrebškem velesejmu ter mnogih gostov Zunanjetrgovinske zbornice, odprt 50. jubilejni Zagrebški velesejem, oziroma 9. povojni mednarodni velesejem.

Na letošnjem velesejmu sodeluje rekordno število razstavljalcev tako iz naše države, kot iz tujih dežel. Okoli 600 naših razstavljalcev razstavlja 3700 različnih proizvodov, medtem ko skoraj 300 inozemskih razstavljalcev iz 21 držav vključno tudi vzhodne države, razstavlja 2700 proizvodov.

Tako po ogromnem interesu, ki vlada za letošnji mednarodni Zagrebški velesejem, kot po bogastvu razstavljenih proizvodov je pričakovati, da bo letošnji velesejem imel tudi izredno velik komercialni uspeh.

Gospodarski razgovori v Moskvi

V nedeljo se je vrnila v domovino naša gospodarska delegacija, ki se je pod vodstvom podpredsednika izvršnega sveta **Svetozarja Vukmanovića - Tempa**, mudila več kot teden dni v Sovjetski zvezi. Po povratku v domovino je Svetozar Vukmanović dejal, da so v Moskvi predvsem razpravljali o tekoči blagovni zamenjavi med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo. Po njegovih izjavah se ta zamenjava odvija popolnoma nemoteno, vse možnosti pa kažejo, da se bo še povečala in sicer v taki meri, da bo prihodnje leto znašala že 70 milijonov dolarjev v obeh smereh.

Tudi kredite smo dobili in sicer pod zelo ugodnimi pogoji: z 10-letnim odplačilnim rokom in 2-odstotnimi obrestmi, pri čemer se bo začetek odplačevanja odložil povprečno za 3 leta.

Sploh so razgovori potekali, je dejal tovariš Tempo, v vzdušju medsebojnega razumevanja in normalizacije gospodarskih odnosov med obema državama.

Šole so se odprle

V torek so dijaki ponovno vstopili v šolska poslopja; šolske klopi in dvorišča so ponovno oživela, saj bo spet skozi vse leto v šolah in okoli njih velik življenj. Nekaterim so šolska poslopja že znana, saj jih obiskujejo že vrsto let, medtem ko so se vrata za naše najmlajše prvič odprla. Na njihovi prvi mladostni življenjski prelomnici jih je sprejel prijazen nasmeh učitelja ali učiteljice, njihovega novega prijatelja.

O tem kakšna naj bi bila naša šola in pouk v njej, se vodijo razprave že dlje časa. Mnogi so pričakovali, da bo že letošnje šolsko leto 1955-56 vsaj za obvezno šolo tista prelomnica, ko bodo začela veljati nova načela organizacije in strukture našega šolstva po načrtih, ki jih pripravlja zvezna komisija za reformo našega šolstva. Toda delo komisije se je spričo obsežnosti dela zavleklo in predlogi, ki jih komisija pripravlja, še niso zreli v taki meri, da bi jih lahko predložili zveznim organom v potrditev. Že samo delo okoli reforme šolstva terja ogromno dela, študija in analiz, zato bi naglica pri tem delu prav gotovo našemu šolstvu ne koristila.

Po vseh znakih sodeč pa je vendarle pričakovati, da bo še letos ta zadeva urejena ter da bomo drugo šolsko leto lahko stopili v novo obdobje našega šolstva.

DRUŽINSKI POMENKI

Šola nalaga dolžnosti tudi staršem

Šola se je pričela in razigrani otroci bodo spet posedli k knjigam. Marsikatera mamica si bo oddahnila, ko bo vsaj za nekaj časa potihnil živ - žav okoli doma.

Začetek novega šolskega leta pa ni le pomemben mejnik v otroškem življenju, tudi staršem prinaša važne naloge in dolžnosti. Otroku bo treba pomagati in ga nadzorovati pri učenju. Ker pa je učenje vedno povezano z vzgojnim delom, mora biti dobro organizirano. Predvsem je treba pravilno razporediti čas. Napravljenega urnika po možnosti ne spreminjajmo preveč, da se bo otrok laže privadil nanj. Učenje in pisanje nalog naj ne traja več kot 2 uri dnevno. Preostali čas otrok lahko porabi za igranje ali pa pomaga materi pri posprav-ljanju stanovanja in drugih lažjih gospodinjskih delih. Če ima otrok popoldanski pouk, moramo poskrbeti, da bo kosilo pravočasno na mizi. Isto velja tudi za zajtrk, vsak obrok naj šolar v miru použije.

V šolo otroka ne pošiljajmo prezgodaj. Dovolj je, če pride tja četrt ure pred pričetkom pouka. Včasih je dobro, ako njegovo pot v šolo in iz šole nadzorujemo. Prvošolce pa prve dni nekajkrat pospremimo in jih opozorimo na morebitne nevarnosti na cesti, na hojo čez križišča ipd.

Za otrokov napredek v šoli je zelo važen tudi odnos staršev do otroka — učenca. Oče in mati naj se ob sinovem prihodu iz šole neprisiljeno pozanimata, kako je minilo dopoldne, kaj je naročil učitelj, kaj je bilo novega med potjo itd. Kadar pride čas za učenje, prezračimo sobo ali kuhinjo in pospravimo mizo, na kateri bo otrok pisal. Ostali člani družine naj iz obzirnosti tedaj vedno zaključijo preveč glasne pogovore ali naj se umaknejo drugam. Otrok mora čutiti, da vsi domači posvečajo pozornost njegovemu učenju in da se tudi od njega zahteva resno delo. Ob tej zavesti se bo z voljo in pazljivostjo latil svojih nalog.

Z učenjem in pisanjem naj šolar vedno začne pri težjih stvareh. Ko jih bo obvladal, bo spremljalo njegovo nadaljnje delo čustvo ugodja ter ustvarjalo v njem voljo in zanimanje za ostale predmete. Po načinu, kako otrok osvaja gradivo (v pretežni meri s sluhom ali z vidom), imamo več tipov. Zato moramo omenjene lastnosti pri učencih vedno upoštevati. Nekateri se učijo na glas, nekateri potihem, drugi pa zopet želijo, da jim mi beremo. Glasno čitanje je potrebno, da učenec obvlada tehniko branja in dobi občutek za lepoto jezika. Hitrost otrokovega dela in zmožnost sprejemanja zavisi od zunanjih pogojev, od njegove nadarjenosti, od razpoloženja in drugih lastnosti. Za isto stvar potrebuje nekdo več časa, drugi manj. Mnogi otroci se učijo počasi, a ne iz lenobe. Zaradi tega jih ne smemo karati, temveč samo vzpodbujati, naj pohitijo, ako to morejo.

V šoli otrok spoznava tudi nove tovariše. Med njimi si najde družbo za igranje in učenje. Za njegove nove prijatelje se vedno pozanimajmo tudi odrasli. Prav je, da jih spoznamo, kajti medsebojni vpliv sošolcev je lahko zelo pozitiven, včasih pa tudi negativen. Tako se bomo izognili marsikateri neprijetnosti in s tem koristili otroku in sebi.

Recepta

Dober namaz za obložene kruhke: 10 dkg surovega masla, 3 žličke paradižnikove mezge, 1 sardeliča, 1 strok česna, 1½ čebule, zelen peteršilj, sol po ukusu. Surovo maslo dobro razmešamo, mu pridenemo paradižnik, pretlačeno sardelo, s soljo zdrobljen česen, na drobno sesekljano čebulo ter sesekljan zelen peteršilj. Vse skupaj zmešamo in pripravimo kruhke.

Za osvežitev: 1 žlica malinovca, sok pol limone, žlica sladkorja, mineralna ali soda voda.

V veliki kozarec denemo malinovec, limonin sok in sladkor. Ko to dobro premešamo, prilijemo še mineralno vodo ali soda vodo in takoj spijemo.

Kako napravimo dober muholovec

Na ognju raztopimo 100 gramov kolofonije in 50 g ricinovega loja. Ko se zmes ohlaja, dodamo še 10 g glicerina in 20 gramov medu, nato pa vse skupaj dobro premešamo. Zmes še enkrat segrejemo in omočimo z njo 5 cm široke in pol metra dolge trakove iz navadnega papirja. Osušene obesimo nato na mesta, kjer nam ne bodo delali napote.

Moda

Če boste pletle jopico, si lahko izberete enega izmed gornjih modelov. Obadva sta moderna in za delo ne preveč zahtevna

Drobni iz Radovljice

Ker sem imel še nekaj časa do vlaka, sem šel posedat in se malo odžejati v kavarno in hotel „Grajski dvor". Prijeten lokal, če... Če je gost postrežen tako kot je prav. Vse je v najlepšem redu, če mu svoje želje izpolni natakarica, povsem drugačen vtis pa naredi na gosta postrežba s strani majhnega, približno 10-letnega fantka. Medtem, ko sem sedel v kavarni, se je pripetil tudi takle primer:

V kavarno je prišel gost in prosil fantička, ker drugega ni bilo, naj mu da 2 dcl belega vina. „Natakar", res še ni bil videti najbolj spreten v svojem poklicu, ni vedel kateri kozarec mora vzeti. Pa mu je k sreči gost sam pomagal zbrati pravo velikost kozarca. Toda kje je bilo vino. „Ne vem kje je", je rekel natakar, „črno je tukaj." No, za žejo je bilo tudi črno dobro in gostu je bilo prav.

V tistem kratkem času kolikor sem bil tam je mladi „natakar" postregel še nekaj gostov.

Torej majhna in tudi velika reč, vendar ne mislim iz stvari narediti slona. Menim pa, da tako postopanje ni pravi odnos do dela, za katerega je natakarica, ki je bila v tistem času v službi, odgovorna.

No, potem sem šel na kolodvor in hotel kupiti vozno karto. Moža z železniško kapo na glavi za majhnim okenčkom, ki me sprva sploh videti ni hotel, sem prosil za vozni listek. Odgovoril mi je telegrafsko: „Ni kart". Začuden sem pogledal njega in vse lepake, ki sem jih videl nabite pred menoj okrog „linice" in ker nisem nič česar opazil sem ga vprašal: „Prosim, kaj ste rekli?" To pot je bil odgovor televizijski — samo z roko je pokazal, da ne bo nič! Moral sem se še enkrat prepričati, ali sem sploh prav prišel ali ne, toda pred menoj sem bral na oknu — BLAGAJNA.

Ker nisem vedel, kaj naj storim sem ga vprašal: „Kje pa potem lahko kupim vozni listek?" Mož pa mi je precej grdo odgovoril kot bi si mislil, le kaj hoče od mene, ali mar ne ve, da jaz voznih listkov ne prodajam in le zakaj tako sitnari. „Jaz nimam s kartami nič! Bo že drugi prišel"... in meni je bilo laže.

Res je nekdo prišel iz sosednje sobe in mi dal vozni listek. Prvega moža pa sem le še to vprašal, če je vedno tako „vljuden".

„Ja, zakaj?!", je še dejal in blagajniško okence se je spet zaprlo.

Mislil sem si, kako bi bilo „lepo" na svetu, če bi se samo tako „lepo" in na kratko — telegrafsko — razgovarjali in če bi bili vsi tako „vljudno postrežljivi".

FaBo

GLAS GORENJSKE

Izdaja: Časopisno, založniško in tiskarsko podjetje »GORENJSKI TISK« Kranj, Koroška cesta 6.

Direktor in odg. urednik: Slavko Beznik.

Urejuje: uredniški odbor.

Telefon uredništva in uprave st. 475 / Tek. rač. pri KB Kranj štev. 61-KB-1-Z-135 / Izhaja vsako soboto.

Letna naročnina	400 din
Polletna	200 din
Četrtletna . . .	100 din
Posamezna št. stane	10 din

Mnogo uspeha

Železarna Jesenice je v vzgojnem pogledu tudi kovačnica strokovnega kadra. Že od leta 1950 vzgaja strokovne delavce za železarno „Boris Kidrič" v Nikšiču in druge tovarne. Delavci iz Črne gore so zaposleni v poedinih obratih, kjer se izpopolnjujejo praktično, razen tega pa obiskujejo dvoletni tečaj za polaganje izpita za kvalificiranega delavca. Podjetje je pred nedavnim odpoklicalo prvo skupino v novo železarno. Ti bodo pred nastopom na novem delovnem mestu praktizirali še dva do tri mesece v moderni valjarni v Sevojnu. Zastopstvo železarne Nikšič na Jesenicah je priredilo v četrtek poslovilni večer za odhajajoče. Nanj je bilo povabljenih razen delavcev Črnogorcev tudi lepo število domačih delavcev, mojstrov, asistentov, obratovodij in drugih. Poslovilni večer je podčrtal pravilne odnose med našimi in med delavci ostalih republik ter splošno težnjo po strokovni izpopolnitvi, ki je velik pogoj za izgradnjo industrije in socializma v naši državi. Odhajajočim delavcem želimo na novem delovnem mestu poln uspeh.

Javorniški upokojenci imajo svoj pevski zbor

Tudi javorniško Društvo upokojencev ne zaostaja za ostalimi. Nedavno so organizirali svoj moški pevski zbor in preteklo sobotó priredili že prvi nastop. Ta večer so se Javorničani spomnili tudi talcev na Koroški Beli in pripravili za ta praznik svečano akademijo. Nastopili so z nekaj pesmimi ter razvili svoj prapor. Njihovega kuma, direktorja jeseniške železarne Milana Kristana, je zaradi njegove odsotnosti nadomestil pomočnik tehničnega direktorja ing. Ivan Arzenšek.

Otvoritev knjižnice v Stražišču

V nedeljo, 28. avgusta ob enajsti uri se je zbral ožji krog ljudi, ki se zanimajo v Stražišču za vprašanja prosvete, k otvoritvi tukajšnje knjižnice Svobode. Knjižnica v Stražišču je delovala vsa povojna leta po zaslugi Karla Zavrla, ki je neumorno zbiral knjige, izpopolnjeval knjižnico in vsako nedeljo izposojal knjige starim in mladim bralcem.

Jeseni preteklega leta pa je prevzela vodstvo vseh kranjskih knjižnic centralna knjižnica v Kranju. Najprej je uredila knjižnico na Primskovem, letos, v času počitnic, pa v Stražišču. Pod vodstvom Ludvika Erjavca so knjižničarke centralne knjižnice pregledale in uredile ves knjižni material. Staro, od vseh strani znešeno pohištvo so nadomestili z novim in knjižnico v estetskem pogledu lepo obnovili. Stroški za ta dela so znašali 150.000 din.

Novo, obnovljeno kinjižnico je odprla prof. Slavica Zirkelbah kot predsednica knjižničarskega sveta v Kranju in jo izročila v uporabo. Ludvik Erjavc pa je podrobno prikazal poprejšnje stanje in opisal potek obnove. Iz polletnega poročila za l. 1955 je razvidno, da ima danes knjižnica 1500, v prvem polletju pa je nabavile 289 novi knjig. Vpisanih bralcev je 725, novovpisanih v I. polletju 37. Iz vrst mladine je 570 bralcev, ostali so delavci in nekaj nameščencev. Iz kmečkih vrst še ni bralcev, kar je škoda. Za nabavo novih knjig je bilo porabljeno v tem času 55.456 din. Tudi ta akcija, otvoritev knjižnice je bila izvršena v počastitev 10. obletnice osvoboditve.

Tov. Dušan Bavdek, predsednik Svobode v Stražišču se je zahvalil za opravljeno delo vsem, ki so pri tem sodelovali, zlasti neumornima pionirjema na področju knjižničarstva, Zavrlu in Erjavcu.

Knjižnica je odprta vsak ponedeljek in četrtek od 17. do 19. ure. Vabimo prebivalce Stražišča in okolice k obisku!

D. B.

Zanimiva živalska tekma

Srečala sta se rak in lisica. Zvitorepka ga je porogljivo ogovorila:

„Pozdravljeni gospod rak! Vi pa res počasi hodite! Kakor vidim, vam gre nazaj bolje kakor naprej. Ali bi mi hoteli zaupati, v kolikem času prehodite ta travnik naprej in nazaj?"

„O, tetka lisička, premalo me poznate! Moje noge so lahke in tečem celo hitreje kot lisice. Predlagam vam tekmovanje in kdor izgubi, plača zlat dukat."

„Meni je to prav všeč," reče lisica. „Ali bova tekla od tu do mesta ali iz mesta nazaj?"

„To je predaleč za preizkušnjo. Dovolj bo en kilometer. Jaz vam bom dal seveda prednost, če pa na to ne pristanete, potem sploh ne tekmujem," se moško odreže rak.

Lisica ga hitro vpraša: „Za koliko me boste torej spustili naprej?"

„Samo za našo dolžino," odvrne rak.

„Pristanem!" reče zadovoljno lisica zvitorepka in se obrne, rak pa se s svojimi močnimi škarjami oklene njenega košatega repa. Lisica prešteje do tri in steče kot še nikoli tako v svojem življenju. Ko prispe na cilj, se obrne in zakliče: „Kje si zdaj, ti neumni, širokoustni rak, kje ste gospod?"

„Vi pa res daleč zaostajate, tetka lisička. Že celo večnost vas čakam tukaj in premišljujem, kje ste se toliko zamudili," se oglasi rak za njenim hrbtom.

„No, vas je pa samo veter lahko tako hitro sem prinesel," se je začudila užaljena in osramočena lisica. Izplačala je raku izgubljeno stavo in odšla z dolgim nosom.

ZA BISTRE GLAVICE

Dragi pionirji, danes pa tri naloge iz računstva. Upam, da se vam ne bom zameril, če vam dajem taka vprašanja, ki vam že v šoli delajo največ preglavic. Verjemite mi pa, da je računstvo za naše možgane zelo koristno in če tudi v šoli delate vse naloge sproti in se vadite v njih, vam računstvo ne bo delalo nikdar težav.

RAČUNSTVO

1. Ob robu gozda je majhno jezero. Prvi dan je v jezeru samo en lokvanjev cvet, drugi dan sta že dva, tretjega štiri, četrti dan osem itd. 20. dan je jezero pokrito z lokvanjevimi cveti. Naloga ima to vprašanje: kdaj je samo polovico jezera pokritega z lokvanjevimi cveti?

2. Prav gotovo imate doma knjižnico. Dobro si jo oglejte kako zgleda! Za našo nalogo pa potrebujemo samo tri knjige in sicer so vse tri enake: vsaka je debela 6 cm, s platnicami pa 7 cm, ker je vsaka platnica debela po 0,5 cm. Te knjige stojijo v knjižni polici tako, kot je prav. Mednje pa se je vrinil knjižni mol. Ali ga poznate? Zelo rad uničuje papir. Tudi teh knjig ni pustil pri miru in jih je začel uničevati. Začel je pri prvi strani prve knjige in je v vodoravni smeri žrl do zadnje strani zadnje knjige. Kaj menite, kako dolgo pot je naredil?

3. Športno društvo bi rado ogradilo svoje nogometno igrišče, ki je dolgo 135 m, široko pa 86 m. Ograja bo iz lesenih desk in bo okrog in okrog igrišča ter bo visoka 2 metra. Koliko desk potrebuje športno društvo, če je vsaka deska široka 15 cm in koliko desk mora še nabaviti, če jih ima že 2000?

Opozarjam vas, da mi morate rešitve poslati najkasneje v 14 dneh na uredništvo časopisa „Glas Gorenjske".

Vas vse najlepše pozdravlja

Vaš Kosobrin

RAČUNSTVO
kupon št. 4

Sonce in mavrica

Nekoč, po dežju, se je sonce ozrlo in zagledalo sedembarvno mavrico. Kdor jo je zagledal, vsak jo je vzljubil. Mavrica je bila zelo ponosna na to, da so jo imeli za lepšo od sonca. Te stvari je slišalo tudi sonce in si je mislilo: „Ti si lepa, to je resnica. Toda ali veš, da brez mene tudi tebe ne bi bilo?" A mavrica se je še naprej smejala in še bolj hvalila. Tedaj se je sonce ujezilo in se skrilo za oblak in mavrice ni bilo več.

S konference prosvetnih delavcev na Jesenicah

Na Jesenicah je bila v ponedeljek popoldne konferenca učiteljev in profesorjev šolskega območja · južnega radovljiškega okraja. Poleg 150 prosvetnih delavcev je prisostvoval konferenci tudi načelnik Sveta za prosveto okraja Kranj, tov. Grum, ter trije šolski inšpektorji tega okraja. Uvodoma je podal referat o pomenu šolskih inšpektorjev radovljiškega okraja tov. Dolinar, dopolnil pa ga je načelnik tov. Grum. Referatoma o delovanju šol v tekočem šolskem letu je sledila živahna razprava, v kateri so med drugim razpravljali o odpravi nemškega jezika v naših gimnazijah, o šolski reformi, o obvladanju angleškega jezika vseh prosvetnih delavcev, o okrajnem učiteljskem pevskem zboru itd.

Ob zaključku je tov. Grum dejal, naj bi prosvetni delavci Gorenjske v letošnjem šolskem letu skušali uresničiti besede Gobčeve pesmi, ki pravi: „Lepo je v naši domovini biti mlad".

Kulturni dom raste - do zime pa še telovadnica

Kulturni dom na Duplici že raste iz svojih temeljev, ki so zazidani globoko v kamniti prod na gradbišču, kjer je že vrsta stanovanjskih hiš. Do zime menijo zgraditi razen nekaj stranskih prostorov v glavnem telovadnico, ki bo 26 metrov dolga in 12 m široka.

Gibanje prebivalstva

Rojstva: Stanislava Ahačič, uslužbenka iz Kranja rodila sina; Margita Takač, gospodinja, rodila sina; Ana Karlovčec, gospodinja, rodila sina; Marija Pretnar, knjigovodkinja, rodila sina; Jožefa Ceferin, tov. delavka rodila hčerko in Mihaela Jama, gospodinja rodila hčerko.

Poročili so se: Florjan Sever, kmečki delavec in Pavla Filipič, gradb. del.; David Sajovic, strugar in Pavla Panjtar, tov. delavka; Stanislav Ušeničnik, ključavničar in Marija Valenčič, tov. delavka; Ivan Keršič, kmečki delavec in Ana Urbanc, kmečka delavka; Aleksander Stravs, trgovski pomočnik in Stanislava Porenta, delavka; Janez Beljan, vodovodni inštalater in Marija Žvan, delavka; Stanislav Kalan, orodjar in Marija Habjanič, gumarka.

MATURO SO OPRAVILI

na kamniški gimnaziji v jesenskem roku naslednji kandidati: Karl Potrato in Hermina Vidic iz Kamnika, Milena Bodlaj in Peter Prešeren iz Domžal, Miha Jezeršek iz Komende in Ivan Kralj iz Moravč.

Pred gledališko sezono v Kamniku

Začetek gledališke sezone v Kamniku je bil 2. septembra z zadnjo uprizoritvijo škotske igre „Molčeča usta". Kljub temu, da je bila to že četrta uprizoritev v Kamniku, je bila dvorana lepo zasedena, izvedba pa na višini. Naslednjega dne so igralci „Solidarnosti" gostovali v Mestnem gledališču v Ljubljani in ob polni dvorani dosegli priznanje, da tudi naši podeželski diletantski odri pod vodstvom veščega režiserja — to pot je bil član SNG Stane Potokar — lahko dajo kvalitetna dela. V nedeljo so gostovali v Komendi in v letnem gledališču na prostem dosegli rekorden obisk. To je bila zadnja predstava drame „Molčeča usta", s katero je gledališki oder „Solidarnosti" — s štirimi predstavami doma in 5 gostovanji — dal lep prispevek k širjenju gledališke kulture na našem podeželju.

Pred Invalidskim tednom na Jesenicah

10-letnico osvoboditve in obstoja Zveze vojaških vojnih invalidov bodo počastili tudi invalidi z Jesenic. V dneh od 11. do 18. septembra bodo organizirali prvi Invalidski teden.

Po seji mestnega odbora ZVVI, ki bo v ponedeljek, bodo na grobove padlih borcev in talcev na Jesenicah in pred spomenik na Javorniku položili vence. Ta dan bo tudi koncert godbe na pihala jeseniške „Svobode". V torek bo na strelišču Podmežakljo prvenstvo invalidov v streljanju. Za otroke padlih borcev pa so organizirali brezplačni večdnevni izlet v partizansko bolnišnico „Franjo" v Cerkno.

Invalidi bodo preizkusili svoje moči tudi v kegljanju, ki bo v četrtek. V tem tednu bo na Jesenicah, pod naslovom „Večer partizanskih in narodnih pesmi", gostoval tudi invalidski pevski zbor iz Ljubljane pod vodstvom prof. Radovana Gobca.

Naslednji dan bodo v Mestnem gledališču nastopali še plesalci narodnih plesov jeseniške „Svobode". Prireditve v počastitev omenjenih obletnic bodo na Jesenicah zaključili v soboto, 17. septembra z ljudsko zabavo in srečolovom.

17

Ni vedel, da je veter razpihal oblake. Ni čutil, da je prenehalo snežiti. Šele ko se je spotaknil in padel na ostro kamenje, je pogledal kvišku. Pred njim je stal hrib kakor ogromna prisekana piramida. In na to prisekano piramido je počasi pronicala jutranja luč. Čeprav je bila šibka in komaj zaznavna, ga je oslepila. Zdrknil je v noč in obležal.

Zavedal se je šele v partizanskem taborišču. Našla ga je patrulja Ziljskega bataljona nedaleč od nekdanje avstrijske koče tik pod Kepo. Bil je nezavesten. Borca, ki sta ga našla, sta napravila nosila in ga ponesla v gozd na Turami, kjer je bilo taborišče Ziljskega bataljona. Oblečen je bil v angleško uniformo, že precej obnošeno in partizana sta uganila, da je kak ujetnik, ki je pobegnil iz nemškega taborišča. To se je zadnje čase večkrat dogajalo in komaj pred dobrim tednom je odšla iz bataljona skupina Francozov, Rusov in neki Anglež. Da pa je bil nezavestni ujetnik Anglež, tega nista vedela, kajti take uniforme so dali Nemci tudi francoskim in drugim ujetnikom, ki so uniforme, v katerh so jih prej le-ti ujeli, že ponosili.

Ko je odprl oči, je začudeno zrl tuje obraze. Menil je, da sanja, da je zopet med kurirji. Toda noben obraz se mu ni zdel znan. Le neka partizanka, plavolaska, je bila kakor da bi jo že nekje videl. Zastrmel se je v njene oči. Tudi ona je ujela njegov pogled.

— Rosita, — je zašepetal.

— Blodi, — je rekel nekdo. — Gotovo spomin na dekle ali ženo. —

— Rosita, — je ponavljal John.

Komisar Vojan, plečat mladenič, je pomignil plavolaski. Šla je k njemu. Nekaj ji je zašepetal. Pokimala je in se približala tujcu. Z njo je šel tudi komisar.

— Rosita mi pravi, — je rekla komisarju v nemščini. — Lepo ime. Bi ga smela obdržati kot partizansko?

Komisar je prikimal. Anglež pa je prisluhnil in dejal v nemščini.

— Nein, vi niste Rosita.

— Ne, jaz sem Helga Stolzer; Avstrijka in sem prišla šele davi v partizane.

To je Angleža popolnoma osvestilo. Dotaknil se je dekletove roke in ponovil njeno ime, nato pa je rekel:

— Tako podobni ste Rositi, ki naju je rešila ujetništva.

Sedaj je Helga prisluhnila njegovi zgodbi in prisluhnili so partizani. Komisar Vojan, ki Helgini zgodbi sprva ni mogel verjeti in je še vedno dvomil v njeno iskrenost, se je čudil še bolj kakor Helga, ki je sedaj zvedela za tisti del zgodbe, zaradi katerega jo je vodja oddelka za zatiranje partizanstva in uporniške podtalne dejavnosti Fritz Adler — njen nekdanji ljubimec — pretepel z bičem. Še bolj se je čudila, da sta bila ujetnika tisto noč v hiši številka sedem na Beljaški cesti, v hiši, ki jo je Helga zapustila včeraj popoldan. Zato Rosita ni mogla biti nihče drug kakor Marija Plunder, dekle, ki jo je zaman prosila, da bi jo popeljala do partizanov. Ni ji zaupala in zato si je poiskala danes sama pot do njih. Prišla je mednje v nizkih čevljih. Gojzarice, ki jih je bila prinesla s seboj v nahrbtniku, so ji bile namreč pretesne. Takoj, ko je prišla, je odkrito in iskreno povedala svojo zgodbo. Za partizanske pojme ni bila lepa in hladno, nekateri celo sovražno, so jo poslušali. In vendar je govorila popolnoma iskreno o blodni mladosti, ki je ni bila sama kriva, ampak okolje, v katerem je rastla. Če bi ji ne umrla mati kot otroku in če bi Nemci ne zaprli v Dachau njenega očeta in ga tam ubili, bi bila njena mladost drugačna, kakor je bila. Sprva so jo razumeli le Korošci, ki so bili v bataljonu, in borci iz onstran Karavank so šele v pogovoru, ki je traja vse dotlej, dokler ni patrulja prinesla nezavestnega Angleža, zvedeli, kako so Nemci po letu 1938 zastrupljali koroško in avstrijsko mladino. Zdaj, ko je Angleževa zgodba dopolnjevala Helgino, se je tudi v borcih odtajal hlad in sovraštvo do Helge se je razblinilo.

Anglež je svojo zgodbo povedal le v kratkih obrisih. Bil je preveč utrujen. Partizani so mu dali čaja iz smrekovih vršičkov. Mleka, ki bi Angleža okreplo, niso imeli. Večerja, ki je bila obnem tudi kosilo, še ni bila kuhana. Jedli so namreč le dvakrat na dan; zjutraj in ob štirih popoldne. Zato so dali lačnemu Johnu kruh, ki ga je prinesla Helga. Kruh, ki je bil v Ziljskem bataljonu velika redkost.

Komandant Dušan in komisar Vojan sta odstopila Angležu svoj šotor, nato pa odredila posebno patruljo, ki naj bi poiskala Irwinga Emersona.

Začelo je zopet snežiti. Patrulja se je zjutraj vrnila. Irwinga Emersona niso našli. Verjetno je obupal in odšel v dolino ter se predal Nemcem. Obenem pa je patrulja poročala, da je našla še nepožgano drvarsko kočo na južni strani Karavank.

Komandant je odredil premik. Utrujeni John Cowley se je takoj opomogel. Le noge so mu ozeble. Komandant mu je oblubil, da bo šel s prvo kurirsko zvezo onstran Save.

John je bil na videz miren. V notranjosti pa ga je razjedalo:

— Kaj je z Irwingom?

Večkrat se je potipal za žep, kamor je shranil robček Irwingove ljubice in na katerem je bilo uvezeno njeno ime — Mary.

— — —

Stal je ob oknu in se ozirali na zasnežena pobočja Karavank. Pravkar se je vrnil s sestanka, na katerem so razpravljali o bližnji akciji „Unternehmen Schneegeströben", ki naj bi zadala uničujoči udarec partizanskim enotam na Koroškem in Štajerskem. Šestega decembra naj bi se pričela glavna akcija z naglim prodorom v Savinjsko dolino, ki so jo že dalj časa držali partizani. Pred očmi se mu je zarisal velik zemljevid od Osojščic do Jadranskega morja in od Trbiža do meje ustaške Hrvatske. Na njem so bila s krogi označena ozemlja, zasedena od partizanov. Trije veliki krogi: eden na Dolenjskem, drugi na Primorskem, ki je zajemal tudi del Gorenjske, in tretji v Savinjski dolini.

Grenko se je nasmehnil in naenkrat je spoznal, da bi v tak krog morale biti začrtane tudi Karavanke. Zadnje čase so Nemci le s težavo prodrli nanje. Tudi ta pas gora, ki loči Koroško od Gorenjske, so kontrolirali banditje. Vedno več jih je bilo in med njimi so bili celo nekateri Nemci, da o „vindišarjih", ki so dezertirali iz nemške vojske, niti ne govorimo. In prav ta pas so poverili njemu (kot specialistu za zatiranje partizanstva in podtalne uporniške dejavnosti), da ga očisti še pred začetkom glavne akcije na partizansko ozemlje v Savinjski dolini. S tem mu seveda niso ukazali, da se mora očiščevalne akcije sam udeležiti. Poveril so mu le, da jo do potankosti pripravi skupno z esesovskimi in vojaškimi poveljniki, ki bodo akcijo izvedli. Njegova naloga je, da preskrbi poveljnikom čim več podatkov o partizanih, o njihovi številčni moči, oboroženosti in opremi in da določi izhodiščne točke za začetek predakcije za glavno akcijo, zaenkrat šele šifrirano pod imenom „Unternehmen Schneegeströben".

V Radovljici nad 600 aktivnih športnikov

Letos v vseh petih sekcijah ŠD „Prešeren" velik napredek

ŠEST LET BO MINILO, kar so športniki iz Radovljice ustanovili svojo športno društvo, ki ima ime po našem velikem pesniku dr. Francetu Prešernu. To je bilo leta 1949. Torej je ŠD „Prešeren" še zelo mlado društvo in zato razumljivo še ni doseglo vidnejših uspehov. Vendar pa je delo društva in posameznikov takšno, da lahko od mladih Radovljičanov v bližnji prihodnosti pričakujemo, da se bodo v raznih športnih igrah lahko borili z uspehom z našimi najmočnejšimi klubi.

V PETIH SEKCIJAH NAD 600 ČLANOV

V ŠD „PREŠEREN" je danes včlanjenih preko 600 aktivnih športnikov. Niso pa to samo Radovljičani, temveč je društvo zajelo precej širok krog navdušenih športnikov tudi iz bližnjih krajev (iz Podnarta, Begunj, Zirovnice, Lesc itd.). Prav zadovoljivo število, zlasti še, če upoštevamo, da je društvo še mlado in brez športnih tradicij.

Za sedaj imajo v društvu pet sekcij in sicer nogometno, smučarsko, odbojkarsko, kegljaško in plavalno. Vsaka od teh sekcij pa se v svojem kratkem času obstoja lahko že pohvali s skromnimi uspehi.

Prvo nogometno moštvo že vseskozi tekmuje za prvenstvo Gorenjske nogometne podzveze, vendar brez vidnejših uspehov, medtem ko v prijateljskih srečanjih ali na drugih nogometnih turnirjih, nogometaši iz Radovljice radi prekrižajo račune marsikateremu močnejšemu nogometnemu moštvu. Nihče ni pričakoval, da bodo letos zmagali na prvomajskem turnirju na Bledu. Toda, z veliko borbenostjo in požrtvovalnostjo so ugnali v kozji rog „Mladost" iz Stražišča kar s 5:0 in si osvojili prehodni pokal LOMO Bled. To je v zgodovini nogometnega življenja Radovljice tudi največji uspeh. Za letošnje prvenstveno tekmovanje pa imajo več upanja za uspešno borbo. Prav gotovo bi bili njihovi uspehi že prej lahko večji, če bi posvečali večjo skrb naraščaju. Tako pa so šele lani ustanovili tudi pionirsko in mladinsko moštvo, iz vrst katerih bodo lahko izpopolnjevali in okrepili prvo moštvo.

Prav tako je začela z vzgojo mladincev in pionirjev šele lansko leto smučarska sekcija. Ko so organizirali zadnje smučarsko prvenstvo pionirjev v Radovljici, je tekmovalo že 250 pionirjev. Pri tako velikem številu naraščaja prav gotovo tudi ne bo težko vzgojiti kvalitetnih tekmovalcev, zlasti še, ker imajo v društvu dva zelo dobra tekmovalca, državna reprezentanta, večkratnega drž- prvaka Tineta Muleja in Franca Cvenklja. Cvenkelj je zadnjo smučarsko sezono treniral 5 najboljših mladincev — Radovljičanov na Črnem vrhu. Vse kaže, da bodo morda že letos Radovljičani z več upanja na dober plasma, posegli kot ekipa v borbo za višje mesto.

ALI BODO ODBOJKARJI PRVI?

ŽE VRSTO LEPIH USPEHOV so dosegli odbojkarji. Člani, ki tekmujejo v prvi slovenski ligi, so si v spomladanskem delu tekmovanja priborili drugo mesto za Jeseničani in od njih Radovljičani pričakujejo v jesenskem delu prvenstva, da bodo to mesto tudi obdržali, čeprav si na tihem želijo, da bi bili po končanem tekmovanju na prvem mestu. Pred 14 dnevi so v prvi tekmi drugega dela prvenstva v lepi igri zabeležili pomembno zmago. — S 3:1 so premagali ŽOK „Ljubljana". Drugo moštvo tekmuje v gorenjski odbojkarski ligi in čeprav so njihove zmage bolj redke, so pri gledalcih zelo priljubljeni. Tako požrtvovalnih borcev kot so ti, je malo, končno pa, kdo naj bi bil, če ne bodo mladinci. Odbojkarska sekcija se je v zadnjem letu zelo pomnozila in šteje danes približno 60 članov, letos pa so začele odbojko igrati tudi članice

Najmlajša in najmnožičnejša je kegljaška sekcija. Letos bo šele eno leto kar je bila ustanovljena, kljub temu pa je zanimanje za športno kegljanje zelo veliko. K temu pa so največ pripomogle uspešne propagandne prireditve in prijateljska srečanja, v katerih so Radovljičani skoraj vedno zmagovalci. Zanimanje za kegljanje pa je vedno večje tudi med članicami in bodo imele verjetno še letos tudi one svojo ekipo.

NAJVEČ USPEHOV SO DOSEGLI PLAVALCI

BOLJ KOT NOGOMETAŠI, kegljači, odbojkarji ali smučarji, je poznana plavalna sekcija, ki je letošnjo plavalno sezono dosegla svoj največji uspeh — radovljiški plavalci so bili najboljši v tretji skupini hrvatsko - slovenske plavalne lige, pred plavalci iz Bjelovara in Celja! Velik uspeh, s katerim so si Radovljičani priborili pravico tekmovanja v prihodnji sezoni v prvi ali drugi skupini hrvatsko - slovenske lige. Prav tako pa so letos z velikim uspehom tekmovali na vseh republiških slovenskih plavalnih prvenstvih in potisnili marsikoga od bolj znanih plavalcev na slabše mesto.

NAŠE POTREBE SO VEDNO VEČJE

IZ VSEGA TEGA VIDIMO, da se športna dejavnost v Radovljici v zadnjem času zelo hitro razvija. Iz dneva v dan dosegajo športniki ŠD „Prešeren" več uspehov in pomembnejše zmage.

O vsem tem in o organizaciji v društvu, o delu društva in o zmagah ter porazih na igrišču sva se pogovorila s predsednikom ŠD „Prešeren", Ljubom Megličem, ki je tudi sam zelo zadovoljen z delom društva v zadnjem času. Ob koncu najinega razgovora pa mi je pripomnil še tole: **„Moram priznati, da imajo za šport pri nas v Radovljici vse organizacije kot LOMO veliko razumevanje, vendar pa se je naša dejavnost v zadnjem času že tako močno razmahnila, da s podporami, kakršne smo dobivali do sedaj, ne bomo mogli biti kos vsem potrebam in nalogam. Upamo pa, da bo to vprašanje v prihodnosti za nas ugodno rešeno in da bo tudi Radovljica v bližnji prihodnosti postala močan športni center ne samo v gorenjskem merilu, temveč v vsej naši republiki."**

FaBo

Slab začetek

NK „Triglav" : NK „Slovan" 0 : 3 (0 : 0)

V prvi tekmi slovenske zapadne lige, ki je bila odigrana preteklo nedeljo na igrišču „Slovana" v Ljubljani, je nogometno moštvo „Triglava" iz Kranja podleglo z nepričakovano visokim rezultatom 3:0, polčas 0:0. To je bil po uspehih, ki so jih Kranjčani dosegli v pripravah na prvenstvo, za Triglavove navijače precej hladen tuš. Ker pa se spričo začetka sezone da še vse popraviti, seveda ni nobenega vzroka za paniko. Z več volje in borbenosti se bo tudi tokrat lahko uresničil star pregovor: slab začetek - dober konec.

Nekaj podatkov o tekmi: Slovanovo igrišče je silno neprimerno in majhno. To je nedvomno eden — vendar ne najvažnejši — vzrok za neuspeh. Kljub temu so Kranjčani pretežni del prvega polčasa prevladovali na igrišču. Le dobri obrambi se ima „Slovan" zahvaliti, da se v tem delu igre njegova mreža ni zatresla.

Ob koncu polčasa pa se je „Slovan" znebil pritiska in začel napadati. Tudi v drugem polčasu je bil „Slovan" boljše moštvo. Zaradi nerazpoložene obrambe Triglava, kjer je bil najslabši Stravs, je seveda nastala v moštvu občutna vrzel, ki jo je „Slovan" dodobra izkoristil in tako dosegel v drugem polčasu kar 3 gole.

Kranjčani so zgubili srečanje zaradi šibke obrambe in napačne taktike dolgih pasov. Če bi ocenjevali posamezne igralce „Triglava", potem bi morali Stravsa oceniti z 1, pohvaliti pa Česna zaradi solidne igre in Gajška zaradi požrtvovalnosti.

Prvi točki

Mladost : Aurora 4 : 3 (2 : 2)

Preteklo nedeljo je bila na igrišču Mladosti v Stražišču prvenstvena nogometna tekma slovenske lige med domačo Mladostjo in Auroro iz Kopra. Tekma se je končala sicer z zasluženo zmago domačinov, čeprav sta moštvi pokazali precej enakovredno igro. Pri nogometaših Mladosti pa smo videli še precej pomanjkljivosti: slabo obvladanje žoge, igro brez kombinacij, brez povezave itd. Žoga je bila skoraj vso tekmo 15 metrov od tal, tako, da so gledalci razen neumornega nabijanja okroglega usnja videli le še veliko požrtvovalnost obeh moštev, v prvem polčasu pa tekmo vratarjev, kdo bo slabši.

S tako oceno pa nimamo slabega namena, ali, da bi morda hoteli nogometašem Mladosti jemati moralo, temveč nasprotno, povedati in pokazati hočemo na tiste pomanjkljivosti, brez katerih bo v nadaljnem prvenstvenem tekmovanju težko nabirati točke. Torej, z dobrim namenom.

Gole za Mladost so dosegli Bitenc, Dornik in najboljši med domačimi igralci, Rakar, ter vratar Aurore, ki je sam poslal žogo v svojo mrežo, za goste pa Bertok 2 in Turčinič. Tekmo je z veliko avtoriteto sodil Janežič iz Ljubljane, vendar pa so se za to avtoriteto skrivale številne napake, ki pa k sreči niso vplivale na končen izid tekme.

Pionirsko plavalno prvenstvo v Kranju

Trije novi republiški rekordi

V ponedeljek je bilo v Kranju prvenstvo pionirjev v plavanju za leto 1955. Nastopilo je preko 30 tekmovalcev, ki so po večini dosegli zelo dobre rezultate. Popravili so skoraj vse dosedanje pionirske rekorde Kranja, razen tega pa so izboljšali tri republiške rekorde. Pri pionirjih sta se najbolj izkazala Lado Brinovec in Franc Peternelj, medtem ko sta bili med pionirkami najboljši Colnarjeva in Purgarjeva.

Rezultati: — pionirji: 50 m crawl: 1. Lado Brinovec 0:32,2; 2. Franc Peternel 0:34,6; 3. Peter Brinovec 0:35,5; **50 m prsno:** 1. Franc Peternelj 0:42.2. Bogdan Filipovič 0:46,9; 3. Tone Polenc 0:47,6; **50 m metuljček:** 1. Franc Peternel 0:40,4; 2. Lado Brinovec 0:40,7; 3. Peter Brinovec 0:45,0; **50 m hrbtno:** 1. Lado Brinovec 0:44,2; 2. Milan Košnik 0:46,7; 3. Peter Brinovec 0:52,0; **4 krat 50 m crawl:** 1. Triglav I (Lado Brinovec, Franc Gatelj, Jaklič Marjan, Peter Brinovec) 2:25,9 — **pionirski rekord LRS**; 2. Triglav II 2:37,8; **4 krat 50 m mešano:** 1. Triglav I 2:50,4; 2. Triglav II 3:10,8.

Pionirke — 50 m crawl: 1. Anka Colnar 0:38,5; 2. Nuša Purgar 0:38,8; 3. Slavka Jurman 0:43,3; **50 m prsno:** 1. Nuša Purgar 0:47,5; 2. Irma Feldin 0:47,8; 3. Ani Keše 0:50,0; **50 m metuljček:** 1. Irma Feldin 0:48,6; 2. Nuša Purgar 0:51,6; 3. Dani Bogataj 1:01,7; **50 m hrbtno:** 1. Anka Colnar 0:51,8; 2. Slavka Jurman 0:52,0; 3. Nuša Purgar 0:54,0; **4 krat 50 m crawl:** Triglav I (Nuša Purgar, Slavka Jurman, Irma Feldin, Anka Colnar) 2:57,5 — **pionirski rekord LRS; 3 krat 50 m mešano:** Triglav I (Colnar, Feldin, Purgar) 2:19,6 — **pionirski rekord LRS; 4 krat 50 m prsno:** Triglav I 4:10,8.

Spet borbe za točke

Rezultati prvenstvenih tekem Gorenjske nogometne podzveze, ki so bile odigrane preteklo nedeljo.

Člani — Medvode : „Svoboda" Šenčur 1:2, Mladost B : Prešeren Radovljica 2:2, Ločan : Triglav B 11:3, Bohinj : Tržič 0:7.

Mladinci — Prešeren : Ločan 0:10, Jesenice : Svoboda Šenčur 8:0.

Pionirji — Mladost : Prešeren Radovljica 1:0, Bohinj : Tržič 0:2.

37 : 0 - ali mladinci PK „Triglav" republiški prvaki

V soboto in nedeljo je bilo na kopališču v Kranju Mladinsko republiško prvenstvo v waterpolu. Kot smo pričakovali, si je prvo mesto brez poraza in celo brez prijetega gola, z lahkoto osvojila ekipa mladincev iz Kranja. Razveseljiv pa je tudi uspeh mladih waterpolistov z Bleda in iz Radovljice, ki so osvojili drugo in tretje mesto, čeprav so po kvaliteti zaostajali za zmagovalcem najmanj za dober razred. Zadnji so bili mladinci „Ilirije" iz Ljubljne, katere so Kranjčani premagali z najvišjim doseženim rezultatom na prvenstvu 15:0 (3:0).

Poleg tega so istočasno s prvenstvom prvi Kranjčani delali tudi sodniške izpite za sodnike waterpola. Tako sta z uspehom položila teoretičen in praktičen izpit Engelbert Gantar in Franek Trefalt, kar bo prav gotovo lahko precej pripomoglo k napredku kranjskih waterpolistov.

Prvenstvena lestvica je takale:

1. PK „Triglav"	3	3	0	0	37:0
2. PK „Bled"	3	2	0	1	7:13
3. „Prešeren"	3	1	0	2	6:17
4. „Ilirija"	3	0	0	3	3:23

Zmaga strelcev iz Predoselj

Strelska družina „Franc Mrak" iz Predoselj je v nedeljo gostovala v Preddvoru, kjer je v zelo napetem dvoboju premagala tamkajšnje strelce z rezultatom 433:312. Najboljše rezultate so dosegli Tine Govekar 113 krogov, Rado Čarman 93 krogov (oba Predoslje) in Janez Mehle iz Preddvora s 93 krogi.

Tri zmage v odbojki

Novoustanovljeno telovadno društvo „Partizan" iz Predoselj je doseglo v zadnjem času nekaj pomembnih, čeprav skromnih zmag na začetku svojega dela. Zlasti uspešni so bili odbojkarji, ki so v treh prijateljskih srečanjih izšli kot zmagovalci. Za občinski praznik so premagali moštvo „Svobode" iz Šenčurja, katero so premagali tudi kasneje v povratnem srečanju. Preteklo soboto pa so imeli v gosteh odbojkarsko moštvo iz Olševka, katero so v zelo izenačeni igri premagali s tesnim rezultatm 3:2.

ČETUDI JE POLETJE, SO ŠAHISTI ZELO AKTIVNI

V okviru moštvenega tekmovanja za prvenstvo kamniškega šahovskega okrožja je „Solidarnost" (Kamnik) premagala Svobodo iz Duplice s 6:2, Domžale pa s $4^1/_2$:$3^1/_2$. Na brzoturnirju v Komendi, ki se ga je udeležilo 10 moštev, so zmagale Domžale pred Kamnikom in Komendo!

V Kranju bomo spet gledali rokomet

Že pred nekaj leti je bilo v Kranju rokometno moštvo, ki je na igrišče privabljalo precejšnje število gledalcev. To je bilo razumljivo, saj so bili Kranjčani 2 leti republiški prvaki. Na žalost pa se je ta rokometna sekcija pozneje razšla.

V zadnjem času pa je bilo spet vedno več mladincev, navdušenih rokometašev, ki so imeli vedno večjo željo po ustanovitvi rokometne sekcije. Pred enim mesecem pa je prišlo do uresničitve te želje in v ŠD „Mladost" iz Stražišča je bila ustanovljena rokometna sekcija. Toda dosedaj ima ta sekcija še zelo majhno število igralcev in ne more sestaviti niti pionirskega ali mladinskega moštva niti ženske ekpe. Člani pa, katerih je večina že nekdaj igrala rokomet, in vodstvo ŠD „Mladosti" pa želi pritegniti za to lepo, hitro in dinamično igro v rokometno sekcijo čim večje število mladih športnikov. Zato bo prvo rokometno moštvo „Mladosti" imelo prihodnji petek propagandno prijateljsko tekmo (brez vstopnine!) z enim najboljših rokometnih moštev v Sloveniji, „Svobodo" iz Ljubljane. Tako bodo prijatelji rokometa lahko spet prišli na svoj račun, mladina pa, ki se zanima za rokomet, bo imela možnost udejstvovati se v tej lepi športni igri.

V DRUGEM DELU PRVENSTVA GRE BOLJE

Kamniški odbojkarji so v jesenskem delu tekmovanja za prvenstvo druge zvezne lige zabeležili že dve zmagi. Proti „Iliriji" iz Ljubljane so dobili s 3:1, proti „Tekstilcu" iz Varaždina pa s 3:2.

Uspela športna razstava v Prešernovem muzeju

Te dni je bila na tih in skromen način odprta v Prešernovem muzeju razstava jedriličarjev Aero kluba iz Kranja.

V sicer tesnih prostorih so lahko številni obiskovalci, predvsem mladina, ki se zanima za to športno panogo, videli razstavljene številne modele najrazličnejših letal. Poleg modelov in posameznih delov je bilo moč videti iz številnih grafikonov, plaket, diplom in pohval delo tega marljivega športnega kolektiva.

Posebno pozornost so vzbujali majhni „Dizel" motorčki za majhna letala, še prav posebno pozornost pa je vzbujal „motorni helikopter".

SPORED PRVENSTVENIH NOGOMETNIH TEKEM GNP za nedeljo 18. IX. 1955

V Bohinjski Bistrici ob 10. uri: Bohinj : Prešeren, služb. Franc Kramar; ob 11.30 uri Bohinj : Prešeren, pionirji, služb. Franc Kramar.

V Tržiču ob 8.45 uri: Tržič : Ločan, mladinci, služb. Šter. Ob 15.15 uri Tržič : Mladost, pionirji, služb. Dobrin. Ob 16. uri Tržič : Triglav B, služb. Dobrin.

Na Jesenicah ob 15. uri Jesenice : Mladost, mladinci, služb. Brejc.

V Kranju igrišče Mladosti ob 14. uri Mladost B : Jesenice : Mladost, mladinci, glava ob 9.30 uri Triglav : Svoboda, mladinci, služb. določi Triglav.

V Škofji Loki ob 15.30 uri Ločan : Svoboda, služb. Urh Kalan.

V Medvodah ob 15.30 uri Medvode : Bled, služb. Bohinje.

V Naklem pri Kranju ob 14.30 uri Naklo : Bled, pionirji, služb. Dušan Feldin.

V nedeljo, 25. IX. 1955 je prost termin.

OBVESTILO

Gorenjska nogometna podzveza v Kranju obvešča vse one, ki si želijo ogledati prijateljsko nogometno tekmo Nemčija B : Jugoslavija B 25. septembra v Ljubljani, da si lahko nabavijo vstopnice pri nogometnih klubih v Bohinju, Lescah, Tržiču, Šenčurju, na Jesenicah, Bledu, pri TVD „Partizan" Naklo in TVD Partizan Škofja Loka ter pri ŠD Medvode. Kranjčani pa si lahko nabavite vstopnice v pisarni Gorenjske nogometne podzveze v Kranju, Jenkova ul. 6, 13. in 14. septembra med 17. in 19. uro ter v soboto, 17. septembra med 17. in 18. uro. Prijatelji nogometa pohitite z nabavo vstopnic, ker je število istih omejeno!

Okrajni ljudski odbor Kranj razpisuje v svojih prostorih

I. javno licitacijo

za oddajo gradbenih del prizidka k obstoječi stavbi, dne 10. oktobra 1955 ob 9. uri v sejni dvorani.

Predračunska vrednost znaša 60,882.742 din.

Rok dogradite je 31. julij 1956.

Elaboranti so na razpolago proti pismeni zahtevi pri OLO Kranj, gradbena inšpekcija, kjer so na razpolago tudi ostale informacije.

Pravico do licitacije imajo registrirana gradbena podjetja.

Varščina, nagrade in garancijski rok se določijo s pogodbo.

Ponudniki morajo položiti varščino v višini 0,1% predračunske vsote.

OLO Kranj

Mali oglasi

Prodam travnik (parcelo 55 arov) v Srakovniah. Naslov v upravi lista.

Službo dobe takoj 5 polkvalificiranih kovinskih delavcev in 1 modelni mizar z daljšo prakso. „Elan" — Begunje pri Lescah.

Opozorilo! Opozarjam vsakogar, ki bo širil o meni neresnične vesti, da bom proti njemu sodno postopal. — Krošelj Anton, klepar, Senčur.

S takojšnjim nastopom **sprejmem 2 vajenca in pomočnika.** — Bavdek Anton, pleskarstvo, Škofja Loka.

Stranka, ki je pozabila električni kuhalnik, naj ga čimprej dvigne. „Jugoplastika" — Kranj.

Poziv! Zaradi likvidacije čevljarske delavnice „Planika" v Tavčarjevi ulici št. 2 v Kranju, poziva lastnike popopravila v Tavčarjevi ul. 4 dvignejo najkasneje do 1. oktobra 1955. Po omenjenem roku ne odgovarja za blago.

Na novo prevzemamo vsa popravila v Tavčarjevi ul. 4.

Čiščenje in razkuževanje žita. Kmetijska zadruga Naklo obvešča vse kmetovalce, da je kot vsako leto pričela s čiščenjem in razkuževanjem žita in to vsak dan od 7. do 14. ure v Zadružnem domu v Naklem.

„Komunala" — Kranj obvešča vse prejemalce, da je letno kopališče odprto še do 15. septembra 1955 in sicer od 10. do 18. ure.

Tople prhe bodo na razpolago vsako soboto od 14. do 18. ure in to do preklica.

Prodam belo rabljeno pločevino. — Kranj, Tavčarjeva 27.

Nemške ovčarje, dva meseca stare, lepo razvite, z rodovnikom, **prodam.** — Minka Černetič, Videm - Krško.

Prodam psa volčjaka — čuvaja. — „Avtopromet" — Kranj.

Prodam dobro ohranjeno posteljico in športni voziček. — **Klanc 35.**

Prodam vzidljiv štedilnik (levi z bakrenim kotlom) — Mavec, Kalvarija 52, Kranj.

Prodam dobro ohranjen radio-aparat znamke „Orion". Naslov v upravi lista.

Sprejmem tesarskega vajenca. — Jože Skodlar, Gorenje, p. Kranj.

Dijaški dom v Tržiču išče perfekta z znanjem angleščine in matematike. Hrana in stanovanje v Domu.

Iščem kakršnokoli **sobo** v Kranju ali bližnji okolici za 1 leto. Za protiuslugo pomagam pri domačem delu ali instruiram matematiko do 8. razr. gimnazije. **Ponudbe** poslati na upravo lista do 15. septembra pod „Tekstilec".

V soboto zvečer sem zgubila temnorjavo obleko od Zlatega polja preko Gorenje Save do Kalvarije. Najditelja prosim da jo odda v upravi lista.

Preklicujem neresnične vesti, ki sem jih govorila o Stanjko Olgi in Anici stanujoči Primskovo 26 in Tiroke Otonu sedaj stanujočem Planina Samski dom. — Sitar Ana.

Preklic. Podpisani Dolinar Miha, tovarniški delavec **z** Gorenje Save **32, preklicujem vse,** kar sem žaljivega in neresničnega izrekel o Hrastnik Francu, upokojencu z Gorenje Save 32 in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. — Dolinar Miha.

Oglašujte v „Glasu Gorenjske"

DPD „Svoboda" Kranj obvešča vse člane, članice in ostale interesente da začenja z delom v vseh sekcijah 20. septembra 1955.

Z novo sezono uvajamo še drugi letnik BALETNE ŠOLE. Obstoja verjetnost, da bomo uvedli za prvi letnik tudi popoldanski pouk, če bo dovolj prijavljenih učencev.

DRAMSKA SEKCIJA bo imela tedenske tečaje za igralce in režiserje.

ŠOLA ZA DRUŽAB. PLES (plesna šola) začne delovati v začetku meseca oktobra.

Vabimo vse, ki se zanimajo za delo v posameznih sekcijah, da se prijavijo ob petkih od 16. do 18. ure v društvenih prostorih Sindikalnega doma, pritličje, levo.

Zahvala. Ob izgubi naše ljubljene žene in mame Fani Dolenc, roj. Mataje smo prejeli toliko dokazov sočutja, da se nam ni mogoče zahvaliti vsakemu posebej.

Zato prav srčna hvala vsem, ki so ji lajšali trpljenje v njenih zadnjih dneh, vsem darovalcem cvetja, vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti in vsem, ki so nam kakorkoli izkazali svoje sočustvovanje.

Kranj, Kamnik, Stražišče, Portorož, Koper, Bitola, Slovenj gradec, septembra 1955. — Dolenčevi.

„AVTOPROMET" - KRANJ

Velja od 11. IX. 1955

Sprememba voznih redov:

Na relaciji **KRANJ — Kokrica — Tenetiše — Goriče — GOLNIK:**

ODHODI IZ GOLNIKA:

4.50 6.10, 7.20, 12.30, 14.00 15.20, samo v delavnikih
4.50, 6.10, 7.20, 12.30, 14.00, 15.20, 18.00 samo v sobotah
6.00, 7.30, 10.20, 12.30 15.20, 17.00, 18.10 samo v nedeljah

ODHODI IZ KRANJA NA GOLNIK:

5.30, 6.50, 11.45, 13.00 14.40, 16.00, samo v delavnikih
5.30, 6.50, 11.45, 13.00, 14.40, 16.00, 20.20 samo v sobotah
6.50, 8.00, 11.45, 13.00, 16.00, 17.40, 20.20 samo v nedeljah

Na relaciji KRANJ — PREDDVOR — JEZERSKO:

Odhodi iz Jezerskega:
ob 5.00, samo v delavnikih
ob 5.20, 17.20 samo v nedeljah

Odhodi iz Kranja na Jezersko:
ob 16.00, samo v delavnikih
ob 8.00, 20.20 samo v nedeljah

Odhodi iz PREDDVORA V KRANJ:
4.20, 5.20, 5.50, 7.10, 13.30, 15.30, 21.20 samo v delovnikih
6.00, 6.10, 15.30, 18.00, 18.10 samo v nedeljah

Odhodi iz KRANJA V PREDDVOR:
4.50, 6.50, 12.50, 14.20, 15.00, 16.00, 22.10 samo v delavnikih
6.50, 8.00, 16.00, 20.20, 21.00, samo v nedeljah

Podjetja, tovarne, ustanove in vse organizacije!

Vse vrste klišejev vam bo solidno in hitro izdelala

NOVA KLIŠARNA

PRI PODJETJU „GORENJSKI TISK",

ki bo začela obratovati v oktobru ● Istočasno bo začel v okviru podjetja ‚Gorenjski tisk' z delom tudi **FOTOODDELEK** za komercialno fotografijo! ● V tem fotooddelku vam bodo lahko izdelali najlepše posnetke iz vašega podjetja in razne druge posnetke za vaše albume, katere vam bo izdelala in okusno opremila naša lastna knjigoveznica

Se priporočamo! Časopisno, založniško in tiskarsko podjetje

„GORENJSKI TISK"

Vsa naročila sprejemamo že v septembru!

Kino

Kino Naklo: predvaja 10. in 11. septembra italijanski film „Rim ob 11." Predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16. in 20. uri.

Kino „Krvavc" Cerklje: — predvaja 10. in 11. sept. ameriški film „Rdeče nebo nad Montano". Predstave v soboto ob 20. uri in v nedeljo ob 16. in 20. uri.

Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 7., 12.30, 15., 17., 18.30 in 22. uri. Oddajo Želeli ste — poslušajte ob nedeljah ob 15.15 uri Kmetijski nasveti in Kmetijska univerza vsak delavnik ob 13. uri. Pregled tiska pa vsak dan ob 6.30 uri.

Nedelja, 11. septembra: — 8.00 Otroška predstava - Milica Kitek: Meglička in veter Jug. 9.00 Po svetu poezije: Sandor Petöfy — pesnik svobode in ljubezni. 11.15 Oddaja za Beneške Slovence. 12.00 Pogovor s poslušalci. 13.00 Pol ure za našo vas. 15.15 Igra kvartet Jožeta Kampiča. 16.30 Alberto Moravia: Tarzan — maščevalec. 20.00 Filmske in operetne melodije. 20.30 Športna poročila. 21.35 Skladbe Kogoja, Fajdige, Bravničarja in Srebotnjaka.

Ponedeljek, 12. septembra: 6.35 Slovenske narodne pesmi. 7.45 V tričetrtinskem taktu. 11.05 Radijska šola — nižja stopnja: F. S. Finžgar :Vedež, igra za otroke. 14.05 Radijska šola — višja stopnja: Hodil po zemlji sem naši in pil nje prelesti (liter. esejistična oddaja). 16.20 Popoldanski koncert Franz Liszt: Koncert za klavir in orkester št. 1 v Es-duru, Blaž Arnič: Pesem planin. 18.00 Na straži: To so čuvarji človeškega zdravja in življenja. 20.30 Kulturni pregled. 22.15 Domači ansambli v plesnem ritmu.

Torek, 13. septembra: 6.35 Slovenske narodne pesmi. 7.40 20 minut tangov in passodoblov. 12.00 Opoldanski spored lahke glasbe. 14.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike. 16.00 Utrinki iz literature — Dušan Djurović: Zapiski. 18.00 Zdravstveni nasveti. 18.30 Športni tednik. 20.00 Po domačih poteh... (venček slovenskih narodnih pesmi). 21.30 Lepe melodije.

Sreda, 14. septembra: 6.35 Lahek spored izvaja mariborski pihalni ansambel p. v. Draga Lorbeka. 7.30 Pisan drobiž za pionirje. 12.05 Edvard Grieg: Holbergova suita. 16.00 Utrinki iz literature — Marija Mayerova: Rezinka. 18.00 Družinski pogovori. 18.45 Zunanje - politični feljton. 20.00 Rezervirano za festivalne posnetke.

Četrtek, 15. septembra: — 6.35 Narodne pesmi iz Srbije in Makedonije. 7.40 Zabavni zvoki sodeluje tamburaški orkester ljubljanskih svobod, p. v. Matka Šijakoviča. 12.00 Operetne melodije. 14.30 Modni kotiček. 16.00 Utrinki iz literature — Karel Grabeljšek: Žive brazgotine. 16.20 Koncert po željah. 18.00 Domače aktualnosti. 18.50 Ljudsko - prosvetni obzornik. 20.00 „Četrtkov večer" domačih pesmi in napevov — sodelujejo naši priljubljeni ansambli. 22.15 Po svetu jazza.

Petek, 15. septembra: 6.35 Domači napevi. 7.45 Igra trio Dorka Škoberneta. 12.00 Felix Mendelssohn - Bartholdy: Koncert za violino in orkester. 13.10 Od včeraj do danes (spored lahke, zabavne, operetne in filmske glasbe). 14.30 O športu in športnikih. 16.00 Utrinki iz literature — Thomas Hardy: Temno srce. 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike. 18.10 Odlomki iz slovanskih oper. 18.45 Iz kolektivov za kolektive: Usnjeni izdelki na domačem trgu. 20.00 Črnske duhovne pesmi pojejo Cvetka Součkova in sekstet Jubilee Singers. 25.45 Igra saksafonist Srečko Dražil.

Sobota, 16. septembra: 6.35 Pred mikrofonom so Štirje fantje in Vaški trio. 7.40 Vedre melodije. 13.10 Glasbeni mozaik (pester spored operne in solistične glasbe). 14.30 Turistična oddaja. 14.40 Hrvatska narodna glasba (Prenos iz Zagreba). 16.00 Utrinki iz literature — Tone Šifrer: Kmet in stvari. 18.00 Okno v svet. 20.00 120 pisanih minut.

Alpski letalski center - Lesce - Bled - zarodek bodočega Slovenskega aero transporta

(Nadaljevanje)

Zadnjič smo govorili predvsem o uspehih, ki so jih dosegli na letališču v Lescah. Brez dvoma je to eno najlepših civilno - športnih letališč v Jugoslaviji, da ne govorimo o ostalih pogojih za letalstvo, ki jih nudi ta gorenjski kraj.

Do letos so v glavnem izkoriščali letališče mladil judje, ki so hoteli postati piloti, jadralci ali padalci. Organizacija raznih tečajev in šol za osposabljanje teh ljudi, je tako napredovala, da ji ni potrebno polagati večjih skrbi. O rezultatih tečajev in šol bomo pisali prihodnjič.

Pogled na letališko postojanko

Prav to je vodilo upravni odbor Alpskega letaskega centra, da letališče razširi, ga približa ljudem in gospodarstvu.

Tovariši, ki so predani letalskemu športu, so prav zaradi tega smatrali za potrebno razširitev letališča. No, prvi korak k temu jim je brez dvoma uspel. Da pa bi ljudem pokazali lepoto tega športa in jih odtegnili raznim nezdravim družbam — morda tudi gostilnam — so v zadnjem času sklenili organizirati skupinske polete za člane sindikalnih organizacij. Za tak polet nudijo 30% popusta. Torej, kdor si želi dvigniti nekaj sto ali tisoč metrov visoko nad svoj rojstni kraj in si ga ogledati s ptičje perspektive, mu ne bo žal tistih nekaj stotakov. Pogled iz letala je izredno zanimiv, da o občutkih, ki jih ima človek v zraku, ne govorimo. Nikoli več jih ne boste pozabili, pa tudi lepota krajev vam bo ostala za vedno v spominu!

Tudi turistom in službenim potnikom nudijo v Lescah udobno in hitro potovanje. Z leškim aero - taksijem lahko opravite nujno opravilo v Zagrebu, Beogradu ali v kakem drugem večjem kraju v državi v enem dnevu. Če bi morali potovati z vlakom bi se gotovo zamudili tri dni, če ne več. Popeljejo vas na počitnice v Koper, Opatijo, Dubrovnik itd. Torej ne zamudite ugodnih prilik.

Oskrbovanje planinskih postojank, reševanje ponesrečencev, gašenje gozdnih požarov in reševanje drugih takih problemov, je še vedno težko delo. Koliko muk in znoja morajo prestati ljudje, ki oskrbujejo planinske postojanke. Toda tudi tega jim kmalu ne bo treba več. V Lescah računajo, da bodo morda že v prihodnjem letu dobili svoj helikopter. Za ta čas pa si pomagajo tudi z letali tako, da gotove predmete spuščajo s padali.

V restavraciji na letališču je zelo prijetno

Za reševanje ponesrečencev pa so izurili ekipo reševalcev - padalcev in gasilcev. Te naloge bodo lahko opravljali tudi v zimi, pomagali bodo nositi smučarjem opremo, reševati ponesrečence izpod plazov itd.

Vse te naloge pa so že prerasle sedanjo organizacijsko obliko alpskega letalskega centra. Zato bodo osnovali posebno gospodarsko podjetje, ki bo skrbelo za ves ta in drugi promet. Drugič pa o tem nekaj besed.

(Se nadaljuje)

100 uspehov na 1 oglas v našem tedniku

ZANIMIVOSTI

KITAJCI SO IZDALI PRVI ČASOPIS

Prvi časopis je začel izhajati na Kitajskem že pred 2850 leti. Ta časopis, ki se imenuje „King - Ku", še danes izhaja! Najstarejši časopis v Evropi je angleški časopis „The Englisch Mercury", ki pa je imel samo eno številko z letnico 1588.

KATERI MESTI STA NAJJUŽNEJŠI IN NAJSEVERNEJŠI PRESTOLNICI

Na svetu je najsevernejša prestolnica mesto Reykjavik. Ima 46.578 prebivalcev in je glavno mesto Islandije. Glavno mesto Nove Zelandije, Wellington, ki ima 173.520 prebivalcev, pa je na svetu najjužnejša prestolnica.

ATOMSKA POTNIŠKA LADJA

Po uspelih poskusih prve atomske podmornice se že pripravlja neka ladjedelnica v Pittsbourghu na gradnjo potniške ladje, ki jo bodo prav tako gnali atomski motorji. Ladja bo aerodinamične oblike in bo razvila hitrost od 100 do 120 kilometrov na uro. Za ladjo pomeni to vsekakor fantastično brzino.

SONČNA ENERGIJA BO POGANJALA AVTOMOBILČEK

Znano ameriško podjetje General Motors bo ta mesec razkazovalo model avtomobilčka na pogon s sončno energijo. Modelček je dolg približno 40 centimetrov in ima 12 fotoelektričnih celic, ki spreminjajo sončno svetlobo v električni tok za pogon elektromotorčka. Fotoelektrične celice spreminjajo sončno svetlobo v električne impulze. Tovarna, ki je izdelala ta električni motorček izrecno poudarja, da zdaj še ni upanja, da bi lahko uporabljali sončno energijo v avtomobilski industriji. Izgledi pa so, da se bo sončno svetlobo vedno bolj začelo izkoriščati v človeku koristne namene.

ATOMI ZA MIR

Neslutene možnosti, ki se odpirajo pred človeštvom, če bo znalo pametno izkoristiti nov vir energije

Dos moi pon stô
kai kosmon kinêsô
Archimedes

6. avgusta 1945... Zloveščí gobast oblak se dviga iz ruševin japonskega pristanišča Hirošime in naznanja svetu prvi poskus vojskovanja z do tedaj neznano mogočno silo. Poleg negibnih trupel se zvijajo telesa štirideset tisočev smrti zapisanih. Noseče žene splavljajo, druge so smrtonosni žarki zaznamovali z neplodnostjo za vse žive dni... Dovolj je le še ena eksplozija atomske bombe nad Nagasakijem, tri dni pozneje, pa je fanatična armada božanskega Mikada položila orožje.

Človeštvo je zaman pričelo upati, da bo zmagovitemu triumfu sledil mir za vedno. Ozračje hladne vojne je prineslo s seboj tudi mrtvaški duh po atomski vojni, najgrozotnejši vseh dosedanjih. Znanost je dosegla stopnjo, s katero bi lahko vsak čas izpolnila ponosno obljubo starogrškega učenjaka Arhimeda: „Dajte mi prostor, kjer bom stal in premaknil bom svet!" Toda otomska vojna ne pozna zmagovalcev, preživeli bodo le poraženi — taka bi bila usoda vsega človeštva, njegove kulture, ustvarjene s trdim delom v dolgih tisočletjih.

Napredni duhovi vseh dežel so pričeli svariti svet pred to nevarno igro velesil. V znamenitih arhimedovih besedah je skrit še drug, precej globlji pomen. Neizčrpne jedrske moči, iztrgane naravi, naj človeški razum uporabi zato, da premakne svet na novo tirnico, na pot sloge, napredka, boljšega, lažjega in srečnejšega življenja vseh ljudi.

Ozračje splošnega svetovnega pomirjenja — ponosni smo lahko, da ima naša država s svojo politiko aktivne koeksistence pri tem največji delež — je rodilo mednarodni sestanek znanstvenikov na konferenci za miroljubno uporabo atomsk energije v Ženevi od 8. do 20. avgusta pod predsedstvom indijskega znanstvenika dr. Humi Bhabha.

Na tem svetovnem zborovanju, na katerem je sodelovala tudi jugoslovanska delegacija z 18 pomembnimi referati, so atomski znanstveniki iz 73 držav izmenjali svoje izkušnje ter odkrili svetu številne do sedaj tajne podrobnosti o uspehih, doseženih z uporabo jedrske energije v korist človeka. Če iz kopice materiala, ki je bil predložen na konferenci, izberemo le nekaj najotipljivejših primerov, nam je to dokaz, da obetajo pravilno uporabljene nuklearne sile človeštvu nesluten razvoj.

Atomska energija v industriji . . .

Problem pridobivanja energije je star kot človeški rod. Zato ni čudno, da ima pri vseh raziskovanjih prvenstvo pretvarjanje energije, ki jo daje cepitev atomskih jeder, v drugo, bolj uporabljivo energijo, n. pr. eltktrično. Zlasti tiste države, ki stojijo pred krizo s svojimi rezervami premoga (Velika Britanija), si prizadevajo zamenjati klasične načine pridobivanje električne energije z atomskimi električnimi centralami.

Vse opisane električne centrale na atomski pogon, angleške, sovjetske ali ameriške, delujejo na enakem principu: kontroliziran proces razbijanja atomskih jeder v reaktorju sprošča toploto, ki pretvarja vodo v paro. Ta pa na običajen način žene turbine in generatorje ter proizvaja električno energijo.

Tako pridobivanje električne energije je za sedaj še drago, kmalu pa bo pomenila za puste, nedostopne pokrajine, kamor je dovoz goriva nemogoč, pravcato industrijsko revolucijo.

Vsaka nova tovarna atomske energije bo prinesla še drugo korist; industrija, kmetijstvo, medicina in druge znanosti izkoriščajo vsak dan več stranskih nuklearnih proizvodov - radioaktivnih snovi.

Med 92. znanimi naravnimi elementi so le trije radioaktivni (uran, torij in radij). Te redke snovi so pa zelo drage, saj samo en gram radija stane 6 milijonov dinarjev. Temu primerno so izredno dragi tudi vsi procesi, kjer se uporabljajo naravne radioaktivne snovi! Zato moramo razumeti, kako pomembno je leto 1934, ko so odkrili, da morejo postati radioaktivni tudi navadni elementi, če jih bombardiramo z različnimi sestavnimi delci atoma kot so elektroni, protoni in nevtroni.

. . . v medicini

V naši dobi nuklearnih reaktorjev so radioaktivne snovi stranski produkt, nekakšen pepel atomskih peči. Tako dobivajo znanstveniki dovolj radioaktivnih izotopov za najrazličnejša področja svojih raziskovanj.

Medicina uporablja radioaktivne izotope v dva namena. S tako imenovano „tracer" tehniko moremo slediti potovanju neznatnih količin hrane ali zdravil skozi telo; v te snovi vključimo nekaj radioaktivnih atomov, katere je prav lahko zasledovati z občutljivimi instrumenti. Tako dobimo podatke, kako se neka snov absorbira v telesu, v katerem organu se je največ nalaga, kako se izloča itd. Z radioaktivnim železom so sedaj prvič uspeli natančno prešteti različne tipe krvnih telesc v živem telesu. S tem je postala diagnoza krvnih bolezni precej lažja.

Še važnejši za človeštvo so radioaktivni izotopi, ker izžarevajo kot njihovi naravni sorodniki nevidne žarke, podobne rentgenskim, ubijajoče vse žive celice, posebno pa tkiva z razbrdano raščo, kakršen je rak. Radioaktivno zlato in radioaktivni kobalt že obljubljata lepe uspehe. Ker žleza ščitnica v sebi željno kopiči jod, ji lahko vtihotapimo namesto navadnega, radioaktivni jod, ki bo v bolnem organu postal pravi trojanski konj.

in za konzerviranje

Še nekaj besed o povsem novi in mnogo obetajoči uporabi umetnih radioaktivnih snovi za shranjevanje in steriliziranje živil. Mnoga hranila niti konzervirana ne vzdrže dolgo, ker ni bilo mogoče uničiti prav vseh škodljivih klic. Radioaktivne snovi pa popolnoma sterilizirajo ne le konzervirano hrano, temveč obvarujejo pred gnitjem celo sveže sadje in zelenjavo. Čebula v shrambi ne bo zelenela, nič več strahu pred kaljenjem vkletenega krompirja, paradižniki bodo ostali sveži štirinajst dni in več; take dobrote obljublja nuklearna energija tudi našim gospodinjam.

Niso pa samo hranila tista, ki bi jih z obsevanjem lahko sterilizirali. Nekateri farmacevtski produkti (antibiotika-pinicilin) v vročini razpadajo. Tudi kosti in žile za kirurgijo bi mogli shranjevati po novem načinu.

Industriji že danes prinašajo radioaktivni izotopi velike koristi. V mnogih ameriških podjetjih je prav vsakdanje merjenje tankih listov papirja, pločevine, plošč iz plastike ali gumija, stekla, tankih nitk, filmov z radioizotopi. Preiskovanje zavarjenih kovinskih delov, zlitin, mazil, da bi dognali stopnjo obrabe zaradi trenja, predstavlja druge načine uporabe radioizotopov v industriji. Sem spada še proučevanje pretoka različnih tekočin po ceveh in kontrola industrijskih kemijskih procesov.

Ugotavljanje radioaktivnih izotopov sega celo v raziskovanja geologije in kulturne zgodovine. Količina radioaktivnega ogljika pripoveduje o starosti zemeljskih plasti, neandertalskih ognjišč in egiptovskih mumij.

Uporaba jedrske energije sega na mnoga področja današnje človeške dejavnosti, saj so celo agronomi uspeli z radioizotopi visoko zvišati pridelek na žitnih poljih. — In vendar stojimo šele na pragu malo znane, pa bogate dobe, imenovane — **atomska era!**

J. K.

Vreme in prometne nesreče

Po najnovejših raziskavanjih močni premiki v atmosferi povzročajo dolgovalovne električne žarke, ki vplivajo na človekovo duševnost. Pri tem ni treba, da je vreme slabo. Natančna statistična ugotovljena opazovanja so pokazala, da posebno močno razgibani vremenski položaji povzročajo večje število prometnih nesreč. Ob takih dneh se število nesreč tudi dvakrat poveča. Spominjamo se še letošnjega 15. aprila, ko je silovito neurje v Dachsteinu zahtevalo življenje enajstih dikajov. Istega dne se je število prometnih nesreč po Evropi povečalo za 260%! Slučaj ali kaj drugega? Strokovnjaki, ki se pečajo z vremenoslovjem, so dali na to, za sedaj še sicer slabo raziskano področje, sledeč odgovor: Vsakokrat, ko se v atmosferi vršijo velike vremenske spremembe, rastejo prometne nesreče. 12 ali 24 ur, preden te spremembe opazimo na zemlji, smo izpostavljeni silovitemu bombardiranju zelo dolgovalovnih žarkov, ki nastanejo tedaj, ko zadenejo mrzle in tople mase zraka v zgornji atmosferi druga na drugo. Amputirani ljudje, revmatiki in živčno bolni so za te žarke posebno občutljivi. V nekaterih bolnicah so takim bolnikom napravili posebno žično celico, ki te električne žarke odvaja v zemljo. Opazovali so, da pacienti v teh posteljah pri kritičnih vremenskih položajih takoj globoko in krepko zaspijo. Morda se isti proces izvrši s kovinsko karoserijo avtomobilov? Tako bi bilo pojasnjeno dejstvo, da se v kritičnih dneh stopnjujejo nesreče le pri zaprtih avtomobilih, dočim za motoriste ostanejo žarki brez vpliva.

Fenomen

V porodnišnici v Skoplju, Makedonija, je pred kratkim prišel na svet novorojenček, ki je izzval vsesplošno zanimanje v medicinskih krogih. Sedemnajstletna ciganka iz Vranja je rodila popolnoma zdravega dečka brez rok in brez nog. Sicer je bilo dete kakor vsi ostali otroci; jokalo je in pohlepno sesalo.

Ob tej priložnosti so se zbrali vsi zdravniki porodnišnice in pregledali dete. Ugotovili so, da so vsi drugi organi popolnoma normalno razviti in da ne bo nikakršnih motenj za nadaljni razvoj otroka. Strokovnjaki so skušali odkriti vzroke tega edinstvenega fenomena. Pregledali so očetovo in materino kri, natanko so raziskali pogoje, pod katerimi je mati živela v času nosečnosti, toda doslej še niso našli nikakršne rešitve. Starši so popolnoma zdravi in v času nosečnosti mati ni imela nikakih komplikacij. Novorojenček je ostal pod nadzorstvom zdravnikov, ki nadaljujejo z raziskavanji o vzrokih te edinstvenosti.

Sončna energija spreminja morsko vodo v pitno

NEPREGLEDNE PUŠČAVE pokrivajo predele Afrike, Azije in Avstralije. Glavno vprašanje v puščavah je vprašanje pridobivanja pitne vode, to je sladke vode. Z vprašanjem vode je tesno povezano vprašanje izkoriščanja rudnega bogastva v puščavah, ker človek uporabi dnevno 2 litra vode.

V nekaterih puščavah pa še tista voda, kar je je, ni pitna, ker je nasičena z magnezijem, žveplom in drugimi snovmi.

Z vprašanjem vode so se že mnogi ukvarjali. Tako so francoski inženirji izdelali posebno napravo, ki s pomočjo sončne energije spreminja vsako vodo tako, da postane pitna. Naprava v 12 urah predela 800 litrov morske vode v pitno sladko vodo.

Glavna dva dela omenjene naprave sta sončna peč — ta daje segreti zrak — in komora, v kateri morska voda izhlapeva.

Postopek teče takole: črpalka spravi vodo naprej v kotel — grelec, od tu pa naprej v vparjevalno komoro. Tako kot vodo segrejejo v grelcu tudi zrak, preden ga z ventilatorjem pošljejo v sončno peč. V vparjevalni komori razpršilci vodo razprše in del vode se spremeni v paro. Para se potem kondenzira in spremeni v sladko vodo in pri tem segreva kotel za predhodno segrevanje morske vode in zraka. Postopek poteka naprej v opisanem krogu.

Sončno peč sestavljajo paraboličen žleb, ki se vrti okoli svoje vodoravne osi, zbiralec toplote — ta je postavljen v žariščno črto zrcala, kjer se zbirajo žarki — in pa ogrodje z refleksnimi zrcali, ki usmerjajo na paraboličen žleb kar največ sončnih žarkov. Celotna naprava tehta 650 kg in je dolga 6 metrov.

Pri poskusih pridobivanja pitne vode z omenjeno napravo so uspeli. Potem pa so konstruktorji sestavili sončno peč, ki dvakrat segreva morsko vodo. Dvakrat segreto vodo vodijo do dveh nasproti si ležečih razpršilcev, ki jo raspršita v drobno meglo. Ventilator v tem primeru odpade.

Sončna peč bo morda omogočila prebivanje v puščavskih predelih, kjer ni pitne vode. To pa ni vse, kar si od nje obetajo. Tehniki skušajo sončno energijo uporabiti še v industrijske namene in zna biti, da predstavlja pravkar opisana peč začetek, ki bo pripeljala do cilja.

ANEKDOTI

V nekem ameriškem časopisu so l. 1855 objavili sledeči oglas: „Farmer, 33 let star, si želi dopisovati s pošteno, mlado damo, lepota ni potrebna, duhovitost in izobrazba nezaželena, zakon mogoč".

Mlada Med Charlton je odgovorila: „Nisem lepotica, nihče še ni nikdar trdil, da sem duhovita in brihtna. Mlada sem in navajena na težko delo. Ne maram družbe in plesa in bi bila srečna, če bi mogla živeti na majhni farmi."

Čez 14 dni je dobila odgovor z naslednjo vsebino: „Menim, da ste majhna goljufivka in da ljubite farmo in težko delo prav tako malo kakor jaz. Ta čas imam podjetje s premogom v Chikagu. Če Vas veseli, pridite v Meadwville. Vaš U. S. S., Grant."

Peljala se je tja in čez 14 dni sta se poročila. L. 1868 pa je Grant postal predsednik USA. Vsekakor zelo originalno dopisovanje hranijo v Beli hiši v Washingtonu.

V družini zahodnonemškega Kanclerja dr. Konrada Adenauerja pripovedujejo, da so imeli v mladosti njegovi starši velike skrbi z njim zaradi izbire poklica. Zato so se odločili, da bodo mladega Konrada preizkusili. Zaprli so ga v neko sobo in položili na mizo biblijo, jabolko in 10 zlatih mark. Če bo vzel v roke biblijo — so sklepali — bo učenjak, če bo volil jabolko, bo šel za poljedelca, če pa denar — bo seveda trgovec.

Ko so vrata zopet zopet odprli, so se začudili: fantek je listal po bibliji, istočasno jedel jabolko, denar pa je vtaknil v žep. Mati je vprašala: „Kaj pa sedaj?"

„Saj je vendar jasno," je odvrnil oče, „Konrad bo nekoč velik politik!"

Kako staro je ognjeno orožje?

Domnevajo, da je v 14. stoletju iznašel smodnik freiburški menih Berthold Schwarz. Vendar pa zgodovinarji temu odločno nasprotujejo in to s trditvijo, da so ognjeno orožje uporabljali že Spartanci l. 430 pred našim štetjem, kar celih 1900 let prej. Lacedemónci — to je drugo ime za Spartance — so uporabljali smodnik pri napadu na mesto Platea. Sovražnik se je obupno branil. Nenadoma so Spartanci pririnili v ospredje čudno cev, ki se je peljala na kolesih. Eden izmed špartanskih borcev se je približal tej cevi z gorečo trsko v rokah; iznenada je švignil iz cevi ogenj, ki je obliznil utrdbo in jo zajel s plameni.

To je bil po vsej verjetnosti prvi topovski strel v zgodovini ognjenega orožja. Strela ni bilo slišati, ker je top bil podoben bolj metalcu plamena kot pa topu. Cev so Spartanci napolnili z žarečim ogljem in žveplom ter smolo.

Sicer pa je bil smodnik znan že poprej. V starem indijskem spisu Sukraniti, ki je nastal pred letom 500 starega štetja, so našli prvi recept za izdelavo smodnika: 5 delov solitra ter po en del lesnega ogla in žvepla. Vojaki Aleksandra Velikega so pripovedovali, da so jih Indijci napadli z „bliskom in gromom".

Neka stara indijska pesnitev pripoveduje o „ognjeni medicini", ki bruha kamenite in svinčene krogle. Leta 712 so Arabci osvojili Malago z ognjenim orožjem, pa tudi v takratni Evropi je že bil znan recept za izdelavo smodnika. Šele stoletja kasneje je ta iznajdba izrinila iz vojnih vrst plemenite viteze. Namesto teh pa se je vedno bolj in bolj začelo uveljavljati strelno orožje.

Nevarna operacija

Na Nizozemskem je 7. novembra 1953 gospo de Vries zbudilo iz narkoze vpitje dvojčkov. Toda zdravnik in njen mož, cestni delavec, sta gledala zelo zaskrbljeno: dvojčki sta bili sicer zdravi, ali zrasli skupaj od prsi do popka. Mati pa ni zgubila poguma, dokler ji zdravniki niso obljubili, da bodo čez šest mesecev storili vse, kar je v njihovi moči, da bodo deklici rešili. Tedne in tedne so ju preiskovali in opazovali. Slednjič so se odločili za operacijo, ki je izvrstno uspela.

Razburjenje zaradi prvega voznega reda

Sicer je vozni red še danes za marsikaterega železniškega uradnika nujno zlo, bolj zanimivo pa je, da so se seveda od vsega početka borili proti njemu. Pred natanko 100 leti so v Rusiji natisnili prvi vozni red. Dočim so ga potniki z veseljem pozdravili, pa so bili direktorji državnih železnic zanje manj navdušeni. Nazadnje, so si mislili, nam bodo še predpisovali, kdaj naj vlak pripelje in odpelje in končno bodo potniki še zahtevali, naj vlaki vozijo točno. Celo carja Nikolaja I. so s to rečjo nadlegovali. Ta je iz „razlogov čuvanja državne avtoritete" dal razsrjenim železničarjem prav in je prepovedal tisk. Prepoved tiskanja voznih redov je odstranil šele njegov naprednejši naslednik Aleksander II.